

SUNDHEDSSTYRELSEN

STATENS INSTITUT FOR
FOLKESUNDHED

Alkohol i Danmark 2015

VANER, SKADER PÅ ANDRE OG HOLDNINGER

2015

Udarbejdet af Statens Institut for Folkesundhed for Sundhedsstyrelsen

Alkohol i Danmark 2015. Vaner, skader på andre og holdninger.

Heidi Amalie Rosendahl Jensen
Knud Juel
Ola Ekholm

Copyright © 2016
Statens Institut for Folkesundhed,
Syddansk Universitet, for Sundhedsstyrelsen.

Grafisk design: Trefold

Uddrag, herunder figurer og tabeller, er tilladt med tydelig gengivelse. Skrifter, der omtaler, anmelder, citerer eller henviser til nærværende publikation, bedes sendt til Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

Elektronisk udgave: ISBN 978-87-7899-346-5

Statens Institut for Folkesundhed
Øster Farimagsgade 5A, 2. sal
1353 København K
www.si-folkesundhed.dk

Rapporten kan downloades fra
www.si-folkesundhed.dk

Indhold

Sammenfatning	5
Sociodemografisk beskrivelse.....	5
Vaner	5
Skader på andre	5
Holdninger	7
1. Materiale og metode.....	9
Baggrund og formål.....	9
Metode	9
Deltagelse	9
Læsevejledning	11
2. Vaner.....	12
3. Skader på andre	25
4. Holdninger.....	39
5. Kommentarer til resultater	45
Metode	45
Vaner	45
Skader på andre	47
Holdninger	48
Referencer	49

Sammenfatning

Denne rapport beskriver alkoholrelaterede vaner, skader på andre og holdninger blandt tilfældigt udvalgte danskere i alderen 18-64 år. Resultaterne, der præsenteres i rapporten, er foreløbige og udgør en del af den danske undersøgelse, som indgår i den standardiserede, europæiske survey-undersøgelse RARHA SEAS ("Reducing Alcohol Related Harm Standardized European Alcohol Survey"). Dataindsamlingen, som omfattede brugen af både web-baserede interviews og computerstøttede telefoninterviews, fandt sted mellem april og august 2015.

Sociodemografisk beskrivelse

Stikprøven omfatter 2.908 tilfældigt udvalgte voksne i Danmark i alderen 18-64 år, og i undersøgelsen deltog 1.575 personer. Det giver en svarprocent på 54,2 %. I forhold til den danske befolkning er svarpersonerne i denne undersøgelse lidt ældre, og der ses endvidere en let overrepræsentation af kvinder.

Vaner

I alt har 10,0 % blandt voksne i Danmark i alderen 18-64 år drukket alkohol dagligt eller næsten dagligt inden for de seneste 12 måneder. Andelen er større blandt mænd (13,8 %) end blandt kvinder (6,7 %). Blandt begge køn stiger andelen med alderen.

Andelen, der ikke har drukket alkohol inden for de seneste 12 måneder, er 7,0 %, heraf en lidt større andel blandt kvinder (7,9 %) end blandt mænd (6,1 %). Blandt begge køn ses den største andel i aldersgruppen 18-34 år.

Blandt personer, der ikke har drukket alkohol inden for de seneste 12 måneder, angiver den største andel, at grunden hertil har været, at det er usundt at drikke (70,2 %), at det ikke interes-

serer dem at drikke (68,9 %), og at de har set dårlige eksempler på, hvad alkohol kan gøre (68,3 %).

Blandt mænd og kvinder har henholdsvis 19,3 % og 19,2 % overskredet Sundhedsstyrelsens lavrisikogrænse i løbet af en typisk uge (henholdsvis 14 og 7 genstande om ugen for mænd og kvinder) inden for de seneste 12 måneder. For overskridelse af højrisikogrænsen (henholdsvis 21 og 14 genstande om ugen for mænd og kvinder) er andelen 10,1 % blandt mænd og 7,4 % blandt kvinder. Mindste andel, der overskrider enten lav- eller højrisikogrænsen, ses i aldersgruppen 35-49 år.

Godt én ud fire (26,5 %) blandt voksne i Danmark har inden for de seneste 12 måneder jævnligt (månedligt eller hyppigere) binge-drukket (henholdsvis mindst 5 og 4 genstande ved samme lejlighed blandt mænd og kvinder). Andelen er markant større blandt mænd (31,2 %) end blandt kvinder (22,5 %). Blandt begge køn ses den største andel blandt de 18-34-årige.

Det gennemsnitlige, maksimale antal genstande drukket ved samme lejlighed i Danmark er 8,3 genstande. Antallet er markant større blandt mænd (9,9 genstande) end blandt kvinder (6,9 genstande). Blandt begge køn falder det maksimale antal genstande med stigende alder.

Skader på andre

I alt har 19,3 % blandt voksne i alderen 18-64 år som barn eller teenager boet sammen med nogen, som drak for meget. Det svarer til godt 660.000 personer. Andelen er større blandt kvinder (22,2 %) end blandt mænd (15,9 %). Blandt begge køn ses den største andel i aldersgruppen 35-49 år.

En større andel blandt kvinder (28,8 %), som er opvokset med en person, der drak for meget, binge-drikker mindst en gang om måneden, sammenlignet med kvinder, der ikke gjorde (21,9 %). Blandt mænd ses ikke en tilsvarende forskel.

Andelen med et virkeligt godt eller godt selv- vurderet helbred varierer ikke mellem perso- ner, der som barn eller teenager boede sammen med nogen, der drak for meget, og personer, der ikke gjorde. Derimod ses en større andel med et virkeligt godt eller godt forhold til andre blandt personer, der ikke voksede op med no- gen, som drak for meget, sammenlignet med personer, der gjorde. Forskellen er tydeligst blandt mænd (91,4 % mod 83,0 %).

I alt svarer tre ud af fire personer (74,7 %), der som barn eller teenager boede sammen med nogen, der drak for meget, at det var deres far, der drak for meget. Tre ud af ti svarer, at det var moderen, der drak for meget (30,6 %).

Blandt personer, der voksede op med nogen, som drak for meget, svarer 44,8 %, at de blev meget negativt påvirket af dette, heraf en lidt større andel blandt kvinder (48,0 %) end blandt mænd (39,6 %).

Blandt personer, der voksede op med nogen, som drak for meget, er 37,3 % af kvinderne og 31,5 % af mændene meget ofte, ofte eller en- gang i mellem blevet efterladt i en utryk situa- tion på grund af alkoholforbruget hos personen i husstanden, der drak for meget.

Blandt personer, der voksede op med nogen, som drak for meget, er 40,1 % af kvinderne og 36,0 % af mændene meget ofte, ofte eller en- gang i mellem blevet råbt ad eller på anden vis verbalt krænket på grund af alkoholforbruget hos personen i husstanden, der drak for meget.

Blandt personer, der voksede op med nogen, som drak for meget, har 23,2 % af kvinderne og 22,9 % af mændene meget ofte, ofte eller en- gang i mellem været vidne til alvorlig vold på grund af alkoholforbruget hos personen i hus- standen, der drak for meget.

Omkring halvdelen (51,3 %) af den voksne befolkning i Danmark i alderen 18-64 år kender nogen, som har haft et alkoholproblem, eller som har drukket for meget af og til, inden for de seneste 12 måneder. Blandt kvinder stiger

andelen med stigende uddannelsesnive- au, mens der blandt mænd ikke ses en entydig sammenhæng med uddannelsesnive- au.

Seks ud af ti (60,5 %) svarer, at det var en ven eller anden bekendt, som havde et alkoholpro- blem, eller som drak for meget af og til, heraf en lidt større andel blandt mænd (67,3 %) end blandt kvinder (55,4 %). Andelen, der svarer, at det var et familiemedlem eller en slægtning uden for husstanden, som drak for meget, er større blandt kvinder (9,8 %) end blandt mænd (4,2 %).

Den største andel, der inden for de seneste 12 måneder er blevet meget negativt påvirket af en anden persons alkoholforbrug, ses, når per- sonen, der havde et alkoholproblem eller drak for meget, var en i husstanden (henholdsvis 28,6 % og 34,9 % blandt mænd og kvinder).

I alt har 41,7 % inden for de seneste 12 måne- der været irriteret over, at nogen har kastet op, tisset eller smidt affald, fordi de havde fået for meget at drikke. Herudover har 20,3 % følt sig utryk på offentlige steder på grund af andres alkoholvaner.

For de fleste af de skitserede situationer, som kan opstå på grund af andres alkoholvaner, falder andelen blandt både mænd og kvinder, som har oplevet de pågældende situationer, med stigende alder. Gabet er særligt tydeligt mellem aldersgruppen 18-34 år og 35-64 år, og andelen stiger med stigende uddannelsesni- veau.

Blandt personer, der i løbet af en typisk uge inden for de seneste 12 måneder har overskre- det Sundhedsstyrelsens lav- og højrisikogræn- se, ses overordnet en større andel, der har op- levet forskellige situationer opstået på grund af andres alkoholvaner.

Der ses tydelige kønsforskelle i andelen, der er blevet meget påvirket af forskellige situationer, som er opstået på grund af andres alkoholva- ner. Eksempelvis er 64,5 % blandt kvinder mod 23,5 % blandt mænd blevet meget påvirket af at

have været indblandet i et voldsomt skænderi på grund af et andet menneskes alkoholvaner. I tråd hermed er 44,0 % blandt kvinder mod 15,4 % blandt mænd blevet meget påvirket af at have været passager i et køretøj, hvor chaufføren havde drukket. Slutteligt svarer 41,0 % blandt kvinder mod 16,4 % blandt mænd, at de er blevet meget påvirket af verbale krænkelser eller ydmygelser på grund af et andet menneskes alkoholvaner.

For de fleste af de skitserede situationer, som kan opstå på grund af andres alkoholvaner, er personen, der drak, i overvejende grad én man kender. Undtagelser herfra ses i forhold til at have følt sig utryk på offentlige steder og at have været irriteret over, at nogen har kastet op, tisset eller smidt affald, fordi de havde fået for meget at drikke. Her er situationen i overvejende grad opstået på grund af alkoholvanerne hos en person, man ikke kender.

Holdninger

I alt mener 91,4 % af danskerne (meget eller delvist enige), at politiet skal have lov til at teste bilisters alkoholpromille, selvom der ikke er nogen tegn på spirituskørsel, mens 90,1 % mener (meget eller delvist enige), at formidling af viden og information om alkohol bør være den vigtigste strategi for at nedbringe omfanget af de skadelige virkninger af alkohol. Desuden er 71,7 % (meget eller delvist) enige i, at der bør være advarsler om de skadelige virkninger af alkohol på drikkevarer, der indeholder alkohol. I alt er 53,5 % (meget eller delvist) enige i, at det bør være forbudt at reklamere for alkohol. Derimod er 69,9 % (meget eller delvist) uenige i, at der bør være en begrænsning på, hvor sent om aftenen man kan købe alkohol, ligesom 67,0 % er (meget eller delvist) uenige i, at antallet af steder, som lovligt sælger alkohol, bør holdes nede for at begrænse omfanget af de skadelige virkninger af alkohol.

Resultaterne viser desuden, at for flere af de skitserede holdninger til alkoholpolitik varierer andelen, der er meget eller delvist enig, mellem aldersgrupperne. Eksempelvis stiger andelen blandt begge køn, der er (meget eller delvist)

enig i, at der bør være en begrænsning på, hvor sent om aftenen man kan købe alkohol, med stigende alder (fra henholdsvis 18,6 % og 19,7 % blandt de 18-34-årige mænd og kvinder til henholdsvis 34,3 % og 40,3 % blandt de 50-64-årige mænd og kvinder). Samme mønster ses for andelen, der er (meget eller delvist) enig i, at ingen andre end forældrene bør bestemme, hvor gammel deres barn skal være, før det må drikke (fra henholdsvis 39,7 % og 35,3 % blandt de 18-34-årige mænd og kvinder til henholdsvis 51,2 % og 47,7 % blandt de 50-64-årige mænd og kvinder).

For flere af de skitserede holdninger til alkoholpolitik ses en sammenhæng med uddannelsesniveau. Eksempelvis falder andelen, der er (meget eller delvist) enig i, at alkohol er en handelsvare som så meget andet og ikke behøver nogen særlige restriktioner, med stigende uddannelsesniveau (fra 61,9 % blandt personer med grundskole til 44,6 % blandt personer med en lang videregående uddannelse). Andelen, der er (meget eller delvist) enig i, at ingen andre end forældrene bør bestemme, hvor gammel deres barn skal være, før det må drikke, falder ligeledes med stigende uddannelsesniveau (fra 56,4 % til 35,7 %).

Der ses systematiske forskelle i andelen, der er (meget eller delvist) enig i flere af de skitserede holdninger til alkoholpolitik, når svarpersonerne opdeles efter, om de i løbet af en typisk uge inden for de seneste 12 måneder har overskredet Sundhedsstyrelsens risikogrænser for alkoholindtag eller ej. Besvarelserne varierer imidlertid ikke blandt personer, der overskrider lavrisikogrænsen sammenlignet med besvarelserne blandt personer, der overskrider højrisikogrænsen.

Der ses ingen systematiske forskelle i andelen, der er (meget eller delvist) enig i de skitserede holdninger til alkoholpolitik, opdelt efter om man som barn eller teenager boede sammen med nogen, der drak for meget. Eneste tydelige undtagelse herfra ses for andelen, der er (meget eller delvist) enig i, at voksne mennesker er ansvarsbevidste nok til at tage vare på sig selv,

så de ikke tager skade af deres eget alkoholforbrug. Andelen er mindre blandt personer, der boede sammen med nogen, der drak for meget (55,4 %), i forhold til personer, der ikke boede sammen med nogen, der drak for meget (65,4 %).

1. Materiale og metode

Baggrund og formål

I perioden 2014-2016 er der gennemført et europæisk projekt, hvis formål er at reducere de alkoholrelaterede skader. Projektet går under navnet Joint Action on Reducing Alcohol Related Harm (RARHA) og er støttet af EU's andet sundhedsprogram. I Danmark har Sundheds- og ældreministeriet medfinansieret projektet. Som en del af projektet er der i 2015 gennemført undersøgelser af befolkningens alkoholvaner i 19 europæiske lande, herunder Danmark ("Reducing Alcohol Related Harm Standardized European Alcohol Survey", RARHA SEAS). Undersøgelsens målgruppe var personer i aldersgruppen 18-64 år, og der var krav om, at der i hvert land skulle være mindst 1.500 svarpersoner. Der blev udviklet et standardiseret spørgeskema, som indeholdt både obligatoriske og frivillige spørgsmål. Spørgeskemaet indeholder en række spørgsmål om alkoholvaner, holdninger til alkohol, skader på andre samt baggrundsspørgsmål. Undersøgelsen er i Danmark gennemført af Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

I nærværende rapport fremlægges nogle foreløbige resultater fra den danske undersøgelse. Den europæiske rapport med resultater fra alle deltagende lande vil blive offentliggjort i efteråret 2016. I tilfælde, hvor der er uoverensstemmelse mellem resultater fra den nærværende rapport og den europæiske rapport, skyldes det, at definitioner og analyser ikke er helt identiske. Denne rapport er offentliggjort før den europæiske rapport, hvorfor det således

ikke har været muligt at harmonisere data og analyser fuldstændigt.

For at læse mere om RARHA-projektet henvises der til hjemmesiden <http://www.rarha.eu>

Metode

I Danmark er selve dataindsamlingen foretaget af Danmarks Statistik med brug af web-baserede interviews (CAWI) og computerstøttede telefoninterviews (CATI). Dataindsamlingen fandt sted mellem april og august 2015. Den samlede danske stikprøve omfatter 2.908 tilfældigt udvalgte personer i aldersgruppen 18-64 år. Hver person i stikprøven fik tilsendt et introduktionsbrev, der kort beskrev formålet og indholdet af undersøgelsen. I brevet var der desuden en internetadresse og en personlig kode til at logge på spørgeskemaet på internettet. Såfremt den inviterede person ikke havde besvaret spørgeskemaet inden for en uge, blev der forsøgt etableret telefonisk kontakt for at gennemføre et interview.

Deltagelse

I alt har 1.575 personer (54,2 %) deltaget i den danske undersøgelse. I Tabel 1.1 er deltagelsen opgjort efter køn, alder, højeste fuldførte uddannelsesniveau samt urbanisering /bystørrelse. Det fremgår, at svarprocenten er højere blandt kvinder (57,6 %) end blandt mænd (50,7 %). Svarprocenten stiger med stigende alder for både mænd og kvinder. Endvidere ses en klar sammenhæng mellem højeste fuldførte uddannelsesniveau og svarprocent. Svarprocenten er lavest i gruppen med grundskole som højeste fuldførte uddannelsesniveau (45,7 %) og højest i gruppen med en videregående uddannelse (66,5 %). Det ses endvidere, at svarprocenten er relativt lav blandt personer i Hovedstadsområdet og blandt personer, der bor i byer med mindst 30.000 indbyggere.

Tabel 1.1. Antal interviewede, antal svarpersoner og svarprocent

	Antal inviterede	Antal svarpersoner	Svarprocent
Samlet stikprøve	2.908	1.575	54,2
Mænd			
18-34 år	493	209	42,4
35-49 år	455	216	47,5
50-64 år	497	307	61,8
Alle mænd	1.445	732	50,7
Kvinder			
18-34 år	467	230	49,3
35-49 år	524	296	56,5
50-64 år	472	317	67,2
Alle kvinder	1.463	843	57,6
Højeste fuldførte uddannelsesniveau			
Grundskole	729	333	45,7
Gymnasiale og erhvervsfaglige uddannelser	1.190	648	54,5
Videregående uddannelser	841	559	66,5
Uoplyst/ingen uddannelse	148	35	23,6
Urbanisering/bystørrelse			
Hovedstadsområdet	670	330	49,3
Byer ≥100.000 indbyggere	322	171	53,1
Byer 30.000-99.999 indbyggere	449	227	50,6
Byer 5.000-29.999 indbyggere	516	297	57,6
Byer 200-4.999 indbyggere	581	331	57,0
Byer <200 indbyggere	321	197	61,4
Ikke placerbar adresse	49	22	44,9

Stikprøvens og svarpersonernes repræsentativitet i forhold til befolkningen i hele landet med hensyn til køn og alder fremgår af Tabel 1.2. Af tabellen ses, at der for både mænd og kvinder er en tendens til, at svarpersonerne er lidt æl-

dre end den danske befolkning. Endvidere viser tabellen, at der er en let overrepræsentation af kvinder blandt svarpersonerne i forhold til hele befolkningen.

Tabel 1.2. Den relative fordeling på køn og alder i hele befolkningen pr. 1. januar 2015, i stikprøven samt blandt svarpersoner. Procent

	Danmark ¹	Stikprøve	Svarpersoner
Mænd			
18-34 år	17,6	17,0	13,3
35-49 år	17,0	15,6	13,7
50-64 år	15,8	17,1	19,5
Alle mænd	50,4	49,7	46,5
Kvinder			
18-34 år	17,0	16,1	14,6
35-49 år	16,8	18,0	18,8
50-64 år	15,8	16,2	20,1
Alle kvinder	49,6	50,3	53,5
Antal personer	3.438.692	2.908	1.575

¹Kilde: Danmarks Statistik

I Tabel 1.3 ses fordelingen af interviews på henholdsvis CAWI og CATI. I alt 76,3 % af interviewene blev gennemført som CAWI. Der

er en lidt større andel blandt kvinder end blandt mænd, og andelen stiger med stigende alder.

Tabel 1.3. Fordelingen af interviews på henholdsvis web-baserede interviews (CAWI) og computerstøttede telefoninterviews (CATI). Procent

	CAWI	CATI	Antal svarpersoner
Samlet stikprøve	76,3	23,7	1.575
Mænd			
18-34 år	64,6	35,4	209
35-49 år	74,5	25,5	216
50-64 år	82,4	17,6	307
Alle mænd	75,0	25,0	732
Kvinder			
18-34 år	70,9	29,1	230
35-49 år	76,4	23,6	296
50-64 år	83,0	17,0	317
Alle kvinder	77,3	22,7	843
Højeste fuldførte uddannelsesniveau			
Grundskole	69,7	30,3	333
Gymnasiale og erhvervsfaglige uddannelser	73,8	26,2	648
Videregående uddannelser	82,5	17,5	559
Uoplyst/ingen uddannelse	85,7	14,3	35
Urbanisering/bystørrelse			
Hovedstadsområdet	76,4	23,6	330
Byer ≥ 100.000 indbyggere	73,1	26,9	171
Byer 30.000-99.999 indbyggere	76,7	23,3	227
Byer 5.000-29.999 indbyggere	78,1	21,9	297
Byer 200-4.999 indbyggere	77,6	22,4	331
Byer < 200 indbyggere	75,6	24,4	197
Ikke placerbar adresse	54,5	45,5	22

Læsevejledning

Nærværende rapport er tænkt som et opslagsværk om befolkningens alkoholvaner- og forbrug, alkoholrelaterede skader på andre samt holdninger til alkoholpolitik, således at læseren kan slå op et givent sted i rapporten og få konkret viden inden for et givent tema.

Rapporten består af en sammenfatning og fem kapitler. Det første kapitel er en introduktion til rapporten og indeholder baggrund, formål, metode, deltagelse samt læsevejledning. Hvert af kapitlerne 2-4 indledes med en introduktion, hvori der indgår en kort beskrivelse af tidligere forskning på området samt udvalgte resultater fra den nærværende undersøgelse. Hovedresultaterne opsummeres og diskuteres i rapportens sidste kapitel. Dette kapitel omfatter også sammenligninger med andre danske undersøgelser.

En del tabeller og figurer i rapporten viser 'Aldersjusteret procent' (eller 'Køns- og aldersjusteret procent'). Denne procent angiver andelen blandt svarpersonerne med den givne indikator, såfremt aldersfordelingen (eller køns- og aldersfordelingen) i den pågældende gruppe er som i den danske befolkning. Baggrunden for disse justerede andele er, at aldersfordelingen i to grupper kan være temmelig forskellig, hvilket kan gøre en sammenligning af andelen i grupperne problematisk, hvis ikke der justeres.

Oplysninger om køn og alder stammer fra Det Centrale Personregister (CPR). Oplysninger om højeste fuldførte uddannelsesniveau stammer fra Danmarks Statistiks uddannelsesregister. I tilfælde af manglende oplysninger fra dette register er der brugt selvrapporterede oplysninger om højeste fuldførte uddannelsesniveau.

2. Vaner

Det er veldokumenteret, at alkohol er en af de kendte, forebyggelige enkeltfaktorer, som har størst indflydelse på folkesundheden i Danmark. I 2013 kunne knap 3.000 dødsfald herhjemme relateres til alkohol, enten som den primære eller medvirkende dødsårsag (Alkoholstatistik 2015). Dette svarer til 5,5 % af samtlige dødsfald. Langt flere mænd end kvinder dør som følge af en alkoholrelateret sygdom. Siden 2008 har den alkoholrelaterede dødelighed været faldende i Danmark (Alkoholstatistik 2015).

Ud over at påvirke dødeligheden er alkohol også helt eller delvist årsag til mere end 200 ICD-10-klassificerede sygdomme og tilstande (World Health Organization 2014). Alkohol øger eksempelvis risikoen for udvikling af afhængighed, skrumpelever, nervebetændelse, akut og kronisk bugspytkirtelbetændelse, kræft i mundhule, svælg, strube, spiserør, lever, tyk- og endetarm og bryst samt hormonforstyrrelser og fosterpåvirkning (Sundhedsstyrelsen 2008, Scoccianti et al. 2015). Det er blevet vist, at der ikke er nogen nedre grænse for alkoholforbruget i forhold til risikoen for at udvikle kræft, og kræftrisikoen stiger med stigende forbrug (World Cancer Research Fund and American Institute for Cancer Research 2007). Et stort alkoholforbrug er endvidere relateret til en række psykosociale problemer, ulykker, vold og selvmord (Rehm et al. 2010).

Sammenhængen mellem alkohol og dødelighed kan beskrives med en J- eller U-formet kurve, idet et lavt til moderat forbrug af alkohol beskytter mod hjertekarsygdom og -død (Ronksley et al. 2011, Roerecke & Rehm 2014). Således har de, der drikker små til moderate mængder alkohol, en lavere dødelighed end de, der aldrig drikker alkohol. Herefter stiger dødeligheden med stigende alkoholforbrug. Det er fortsat omdiskuteret, hvorvidt den tilsynel-

dende beskyttende effekt af at drikke en lille smule i forhold til slet ikke at drikke er en reel biologisk effekt af alkohol, eller om denne forskel skyldes, at gruppen af personer, der ikke drikker alkohol, er heterogen bestående af både syge, tidligere alkoholafhængige, og af personer, der i øvrigt lever sundt. Flere undersøgelser har den seneste tid beskæftiget sig med fortolkningen af den J- eller U-formede sammenhæng mellem alkohol og dødelighed (Stockwell et al. 2016, Holmes et al. 2014). Ud fra et folkesundhedsmæssigt perspektiv er det væsentligste dog de helbredsmæssige konsekvenser, der følger med et stort forbrug af alkohol.

I 2013 var der i Danmark godt 130.000 alkoholrelaterede kontakter til hospitaler, heraf flest ambulante kontakter inden for det psykiatriske område (Alkoholstatistik 2015). Samme år modtog omkring 20.000 danskere medicin mod alkoholafhængighed. Det estimeres, at der årligt er ekstra omkostninger til behandling og pleje af personer med et alkoholoverforbrug på 360 millioner kr. (Eriksen et al. 2016). Samtidigt ses et årligt produktionstab blandt personer med et alkoholoverforbrug på 7,7 milliarder (Eriksen et al. 2016). I en opgørelse fra KORA vurderes det, at de samfundsmæssige omkostninger ved alkoholoverforbrug årligt beløber sig til 13 mia. kr. Disse omkostninger dækker blandt andet over omkostninger i forbindelse med ulykker, kriminalitet, produktionsstab og meromkostninger til kommunale ydelser (Kjellberg & Poulsen 2014).

I 2015 købte hver dansker over 14 år i gennemsnit 9,3 liter ren (100 %) alkohol (Danmarks Statistik). Overordnet set er salget af alkohol i Danmark faldet jævnt siden år 2000 efter i de foregående 30 år at have ligget relativt stabilt på omkring 12 liter. Betragtes derimod danskernes alkoholforbrug, beregnet som salgstatlet lagt sammen med danskernes grænsehandel, er der siden midten af 1950'erne sket en markant stigning (Alkoholstatistik 2015). Alkoholforbruget toppede i starten af 1980'erne med et indtag på 12,8 liter ren alkohol pr. person årligt og er herefter faldet svagt. Dette fald

dækker dog over forskelle i udviklingen i forbruget af forskellige alkoholtyper (Skatteministeriet 2016). Mens forbruget af øl har været faldende siden 2003, er forbruget af vin steget. I 2015 lå forbruget af øl således på samme niveau som forbruget af vin. Spiritusforbruget har i perioden ligget nogenlunde stabilt, dog med en svagt faldende tendens (Skatteministeriet 2016).

Ifølge WHO lå det årlige alkoholforbrug blandt voksne i Danmark i 2008-2010 en smule over det gennemsnitlige niveau i Europa (11,4 mod 10,9 liter ren alkohol årligt pr. person fra og med 15 år). Danskerne drak dermed mere end både nordmændene (7,7 liter) og svenskerne (9,2 liter), men mindre end finnerne (12,3 liter) (World Health Organization 2014).

Sundhedsstyrelsen har på et evidensbaseret grundlag formuleret syv anbefalinger om alkohol i Danmark (Sundhedsstyrelsen 2010):

- Intet alkoholforbrug er risikofrit for dit helbred.
- Drik ikke alkohol for din sundheds skyld.
- Du har en lav risiko for at blive syg på grund af alkohol ved et forbrug på 7 genstande om ugen for kvinder og 14 for mænd (lavrisikogrænse).
- Du har en høj risiko for at blive syg på grund af alkohol ved et forbrug på mere end 14 genstande om ugen for kvinder og 21 for mænd (højrisikogrænse).

- Stop før 5 genstande ved samme lejlighed.
- Er du gravid – undgå alkohol. Prøver du at blive gravid – undgå alkohol for en sikkerheds skyld.
- Er du ældre – vær særligt forsigtig med alkohol.

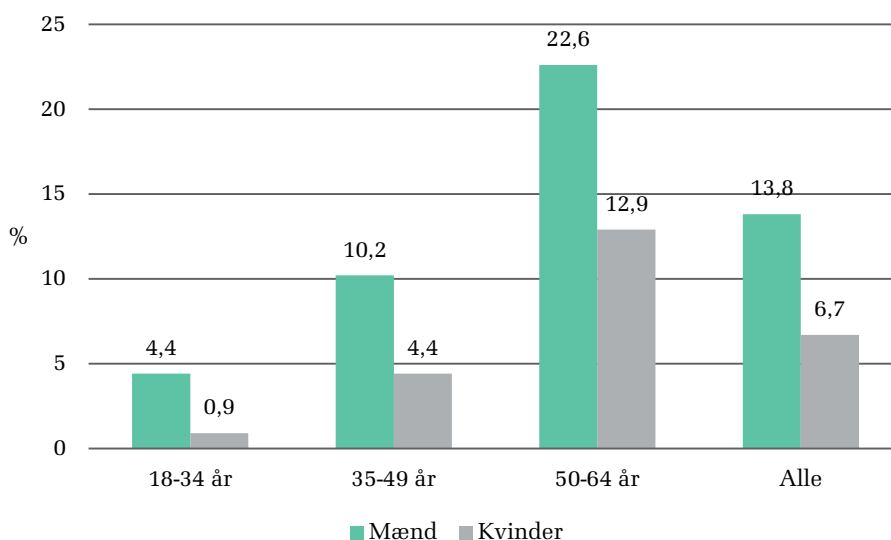
I denne rapport er danskernes alkoholforbrug og -vaner blevet belyst gennem flere spørgsmål.

For de fleste inkluderede spørgsmål er der anvendt en referenceperiode på de seneste 12 måneder. Formålet hermed er at estimere et generelt udfald for forskellige alkoholrelaterede mål og ikke kun at spørge til eksempelvis den seneste uge, da indtaget og vanerne kan afvige fra uge til uge (Dawson 2003).

Det antages, at indtaget af alkohol generelt underestimeres ved selvrapporing. Det er blevet vist, at mængden af selvrapporeret indtag af alkohol stiger jo mere detaljeret, der spørges til indtaget (Rehm 1998, Ekholm et al. 2008).

Inden for de seneste 12 måneder har 10,0 % af den voksne befolkning i Danmark i alderen 18-64 år drukket alkohol dagligt eller næsten dagligt. Andelen blandt mænd (13,8 %) er dobbelt så stor som blandt kvinder (6,7 %), og et lignende mønster ses i alle aldersgrupper (Figur 2.1). For begge køn ses en tydelig aldersgradient, hvor andelen stiger med stigende alder.

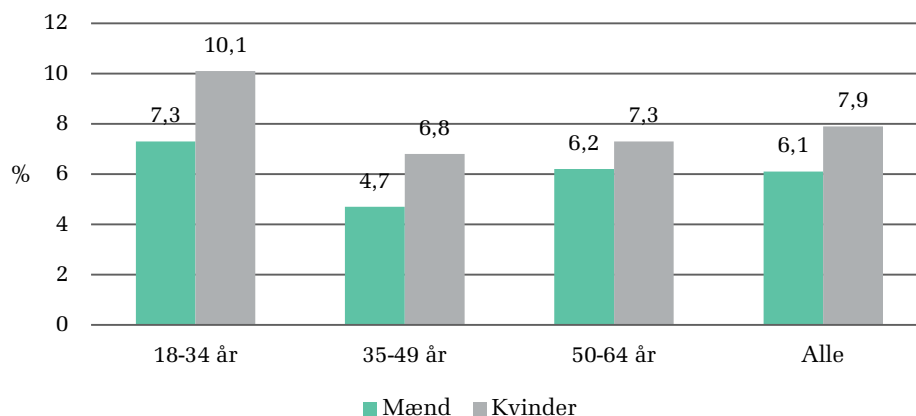
Figur 2.1. Andel, der inden for de seneste 12 måneder dagligt eller næsten dagligt har drukket alkohol, blandt mænd og kvinder i forskellige aldersgrupper. Procent

I alt har 7,0 % ikke drukket alkohol inden for de seneste 12 måneder, heraf en lidt større andel blandt kvinder (7,9 %) end blandt mænd

(6,1 %) (Figur 2.2). Blandt begge køn ses den største andel, der ikke har drukket alkohol, i aldersgruppen 18-34 år og den mindste andel i aldersgruppen 35-49 år.

Figur 2.2. Andel, der ikke har drukket alkohol inden for de seneste 12 måneder, blandt mænd og kvinder i forskellige aldersgrupper. Procent

Tabel 2.1 viser forskellige årsager, der kan have været, til at man ikke har drukket alkohol inden for de seneste 12 måneder. Det var muligt at angive flere svar. I parentes er angivet andelen i hele befolkningen. Blandt begge køn angiver den største andel, at de vigtigste årsager

til, at de ikke har drukket alkohol inden for de seneste 12 måneder, har været, at det er usundt at drikke (70,2 %), at det ikke interesserer dem at drikke (68,9 %), eller at de har set dårlige eksempler på, hvad alkohol kan gøre (68,3 %).

Tabel 2.1. Årsager, der har været vigtige i forhold til ikke at drikke alkohol inden for de seneste 12 måneder eller mere. Procent blandt dem, der ikke har drukket inden for de seneste 12 måneder (i parentes angives andelen i hele befolkningen)

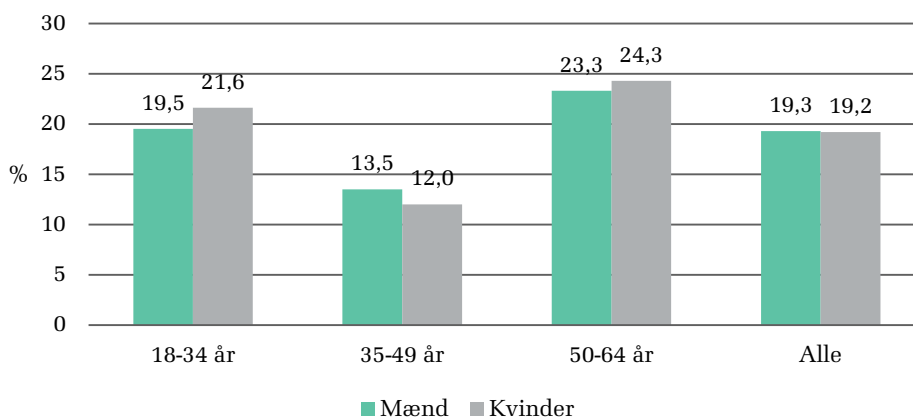
	Mænd	Kvinder	Alle
Det er usundt at drikke	71,4 (4,1)	69,4 (5,1)	70,2 (4,7)
Det interesserer mig ikke at drikke	67,4 (4,0)	69,8 (5,2)	68,9 (4,6)
Jeg har set dårlige eksempler på, hvad alkohol kan gøre	66,7 (3,8)	69,4 (5,1)	68,3 (4,5)
Jeg bryder mig ikke om den virkning, alkohol har på mig	47,6 (2,7)	48,4 (3,6)	48,1 (3,2)
Det ville påvirke mine præstationer negativt, hvis jeg drak	61,9 (3,6)	37,7 (2,7)	47,6 (3,1)
Det er spild af penge at drikke	42,9 (2,5)	46,8 (3,5)	45,2 (3,0)
Jeg er blevet negativt påvirket af andre menneskers alkoholvaner	38,1 (2,2)	37,1 (2,7)	37,5 (2,5)
Jeg bryder mig ikke om smagen af alkohol	23,8 (1,4)	39,3 (2,9)	33,0 (2,2)
Det er for dyrt at drikke	26,2 (1,5)	27,4 (2,0)	26,9 (1,8)
Mit helbred er dårligt, så det er ikke godt for mig at drikke	25,6 (1,5)	21,0 (1,5)	22,9 (1,5)
Jeg er opdraget til ikke at drikke	26,2 (1,5)	19,4 (1,4)	22,1 (1,5)
Jeg drikker ikke på grund af min religion	23,8 (1,4)	21,0 (1,5)	22,1 (1,5)
Jeg frygter, at jeg ville få problemer med alkohol eller blive alkoholiker, hvis jeg drak	35,7 (2,1)	11,3 (0,8)	21,2 (1,4)
Mine alkoholvaner har tidligere skadet mit liv	28,6 (1,6)	12,9 (1,0)	19,2 (1,3)
Jeg må ikke drikke, fordi jeg tager medicin	16,3 (1,0)	19,4 (1,4)	18,1 (1,2)
Jeg ammer ¹	-	11,3 (0,9)	11,3 (0,9)
Jeg er gravid eller prøver at blive gravid ¹	-	4,8 (0,4)	4,8 (0,4)

¹Spørgsmål kun stillet til kvinder

I nærværende undersøgelse er svarpersonerne blevet bedt om at oplyse, hvor ofte han eller hun har drukket henholdsvis øl, vin og spiritus inden for de seneste 12 måneder. Inden for hver af disse tre kategorier er svarpersonen desuden blev bedt om at oplyse hvor mange genstande, der typisk blev drukket på de dage, hvor han eller hun drak. På baggrund af disse oplysninger har det været muligt at estimere

alkoholforbruget i løbet af en typisk uge. I alt har 19,3 % blandt personer i Danmark i alderen 18-64 år inden for de seneste 12 måneder overskredet lavrisikogrænsen for alkoholindtag i løbet af en typisk uge. Der ses ingen kønsforskel i denne andel (Figur 2.3). Blandt både mænd og kvinder ses den største andel blandt de 50-64-årige og den mindste andel blandt de 35-49-årige.

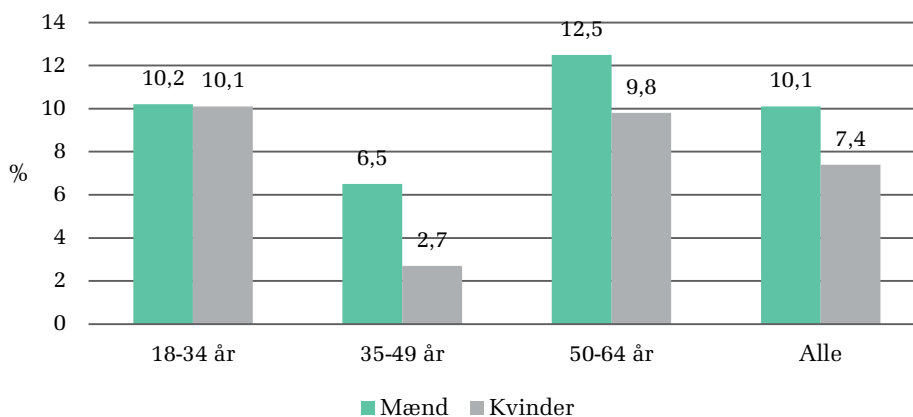
Figur 2.3. Andel, der inden for de seneste 12 måneder har overskredet Sundhedsstyrelsens lavrisikogrænse for alkoholindtag i løbet af en typisk uge, blandt mænd og kvinder i forskellige aldersgrupper. Procent

I alt 8,6 % af befolkningen i aldersgruppen 18-64 år har overskredet højriskgrænsen for alkoholindtag i løbet af en typisk uge inden for de seneste 12 måneder. En lidt større andel blandt mænd (10,1 %) end blandt kvinder (7,4 %) har overskredet højriskgrænsen

(Figur 2.4). I den yngste aldersgruppe ses ingen kønsforskel i andelen, mens en markant større andel blandt mænd (6,5 %) end blandt kvinder (2,7 %) i aldersgruppen 35-49 år har overskredet højriskgrænsen.

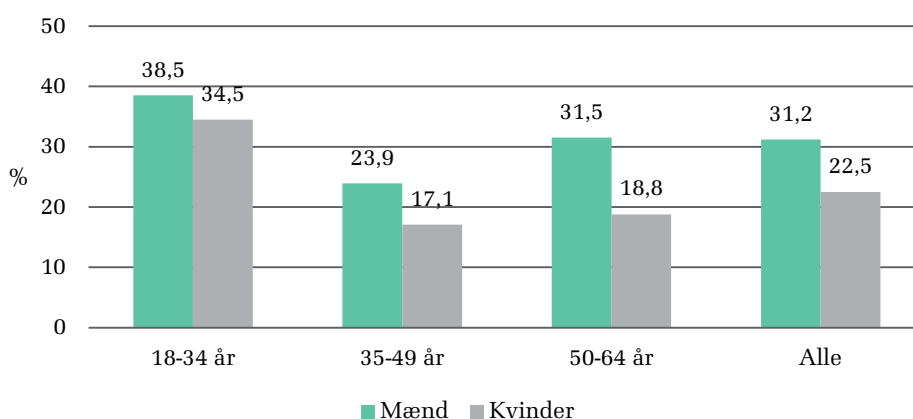
Figur 2.4. Andel, der inden for de seneste 12 måneder har overskredet Sundhedsstyrelsens højriskgrænse for alkoholindtag i løbet af en typisk uge, blandt mænd og kvinder i forskellige aldersgrupper. Procent

Figur 2.5 viser andelen, som mindst én gang om måneden har binge-drukket inden for de seneste 12 måneder. For mænd defineredes binge-drinking som et indtag på mindst 5 genstande ved én lejlighed, mens det for kvinder var mindst 4 genstande. Godt én ud af fire (26,5 %) blandt voksne i Danmark i alderen

18-64 år har inden for de seneste 12 måneder jævnligt (månedligt eller hyppigere) drukket mindst 5/4 genstande ved samme lejlighed. Andelen er markant større blandt mænd (31,2 %) end blandt kvinder (22,5 %). Blandt begge køn ses den største andel i den yngste aldersgruppe.

Figur 2.5 Andel, der inden for de seneste 12 måneder har binge-drukket jævnligt (månedligt eller hyppigere), blandt mænd og kvinder i forskellige aldersgrupper. Procent

Tabel 2.2 viser gennemsnitligt antal genstande, som henholdsvis mænd og kvinder maksimalt har drukket ved samme lejlighed inden for de seneste 12 måneder. Gennemsnitligt har voksne

18-64 år maksimalt drukket 8,3 genstande ved samme lejlighed. Det maksimale antal genstande indtaget ved samme lejlighed er markant større blandt

mænd (9,9 genstande) end blandt kvinder (6,9 genstande). Blandt begge køn ses det, at det maksimale antal genstande falder med stigende

alder. Der ses ingen tydelig sammenhæng mellem det maksimale antal genstande indtaget ved samme lejlighed og uddannelsesniveau.

Tabel 2.2. Maksimant antal genstande indtaget ved samme lejlighed inden for de seneste 12 måneder blandt mænd og kvinder. Gennemsnitligt antal genstande

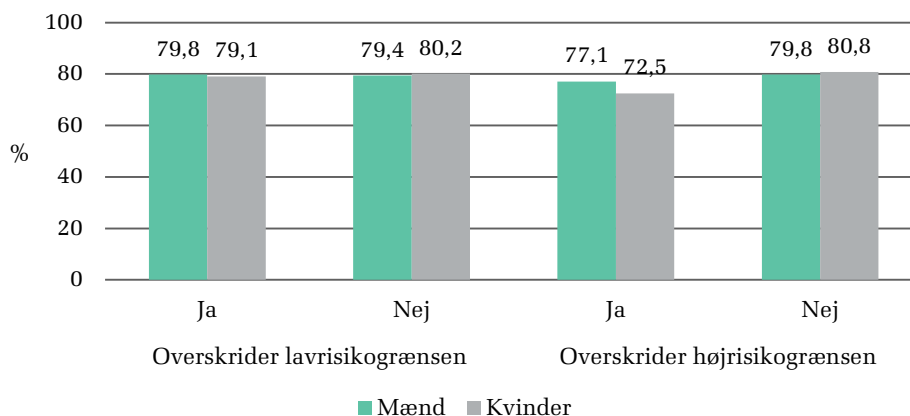
	Antal genstande	95 % sikkerhedsgrænser	Antal svarpersoner
Alle	8,3	(7,8-8,7)	1.534
Mænd			
18-34 år	12,7	(11,2-14,2)	201
35-49 år	9,8	(8,5-11,0)	213
50-64 år	8,0	(7,0-9,0)	302
Alle mænd	9,9	(9,1-10,6)	716
Kvinder			
18-34 år	9,0	(8,0-10,0)	223
35-49 år	6,2	(5,4-7,0)	286
50-64 år	6,0	(4,9-7,1)	309
Alle kvinder	6,9	(6,3-7,5)	818
Uddannelse¹			
Grundskole	7,6	(2,8-12,4)	153
Gymnasiale og erhvervsfaglige uddannelser	8,1	(5,6-10,6)	484
Videregående uddannelser	7,5	(5,4-9,5)	681

¹Justeret for køn og alder (25 år eller derover)

I nærværende undersøgelse er følgende spørgsmål anvendt til at belyse selvvurderet helbred: 'Hvordan synes du, dit helbred er i almindelighed?'. Svarmulighederne var: 'virkeligt godt', 'godt', 'nogenlunde', 'dårligt' og 'meget dårligt'. Figur 2.6 viser andelen blandt mænd og kvinder, der vurderer eget helbred som virkeligt godt eller godt, når der opdeles på personer, der har overskredet Sundhedsstyrelsens lav- og højrisikogrænse for alkoholindtag i

løbet af en typisk uge inden for de seneste 12 måneder. Der ses ingen forskel i andelen med godt selvvurderet helbred mellem personer, der overskrider lavrisikogrænser, og personer, der ikke overskrider lavrisikogrænser. Eneste undtagelse herfra ses for kvinder, der overskrider højrisikogrænser, hvor en mindre andel (72,5 %) har et godt selvvurderet helbred sammenlignet med kvinder, der ikke overskrider højrisikogrænser (80,8 %).

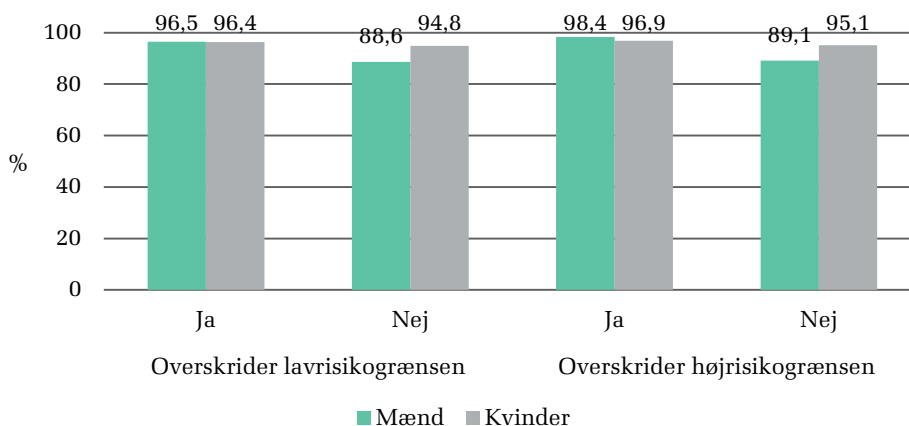
Figur 2.6. Andel, der vurderer eget helbred som virkeligt godt eller godt, blandt mænd og kvinder opdelt efter overskridelse af Sundhedsstyrelsens lav- og højrisikogrænse for alkoholindtag i løbet af en typisk uge inden for de seneste 12 måneder. Aldersjusteret procent

I denne undersøgelse anvendes følgende formulering til at belyse andelen, der har et godt forhold til andre mennesker: 'Hvordan vil du overordnet set vurdere dit forhold til andre mennesker, f.eks. familie, venner og kollegaer?'. Svarmulighederne var: 'virkeligt godt', 'godt', 'nogenlunde', 'dårligt' og 'meget dårligt'. Det fremgår af Figur 2.7, at andelen blandt

mænd, der har et godt (virkeligt godt eller godt) forhold til andre mennesker, er større blandt personer, som overskrider lav- og højriskgrænsen (henholdsvis 96,5 % og 98,4 %), sammenlignet med dem, der ikke gør (henholdsvis 88,6 % og 89,1 %). Der ses ingen nævneværdig forskel blandt kvinder.

Figur 2.7. Andel, der har et virkeligt godt eller godt forhold til andre mennesker, blandt mænd og kvinder opdelt efter overskridelse af Sundhedsstyrelsens lav- og højriskgrænse for alkoholindtag inden for de seneste 12 måneder. Aldersjusteret procent

Tabel 2.3 viser andelen, der inden for de seneste 12 måneder har drukket alkohol i forbindelse med et måltid. Det ses, at andelen, der næsten dagligt eller dagligt drikker alkohol i

forbindelse med et måltid, er større blandt mænd (7,2 %) end blandt kvinder (4,8 %). Blandt begge køn stiger andelen med stigende alder.

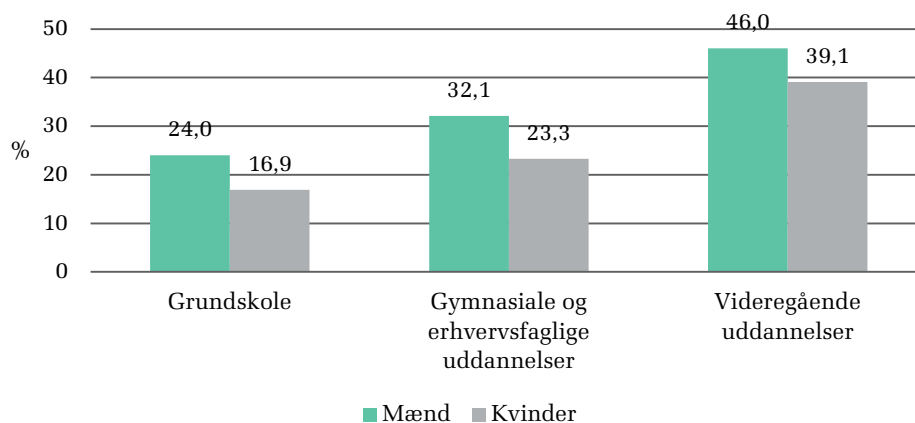
Tabel 2.3. Andel, der inden for de seneste 12 måneder har drukket alkohol i forbindelse med et måltid, blandt mænd og kvinder i forskellige aldersgrupper. Procent

Mænd	18-34 år	35-49 år	50-64 år	Alle
Næsten dagligt eller dagligt	1,5	6,0	11,8	7,2
Ugentligt	14,7	32,1	35,4	28,6
Månedligt	31,4	23,7	20,3	24,4
Sjældent	38,7	27,9	23,0	28,9
Aldrig	6,4	5,6	3,3	4,8
Ikke drukket alkohol inden for de seneste 12 måneder	7,4	4,7	6,2	6,1
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	204	215	305	724
Kvinder				
Næsten dagligt eller dagligt	0,0	3,8	9,1	4,8
Ugentligt	17,7	25,5	32,2	25,9
Månedligt	27,9	24,8	19,2	23,5
Sjældent	31,0	32,1	26,5	29,7
Aldrig	13,3	6,9	5,7	8,2
Ikke drukket alkohol inden for de seneste 12 måneder	10,2	6,9	7,3	7,9
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	226	290	317	833

Det fremgår af Figur 2.8, at andelen, der ugentligt drikker alkohol i forbindelse med et måltid, stiger med stigende uddannelsesniveau. Blandt mænd og kvinder med grundskole som højeste fuldførte uddannelsesniveau angiver hen-

holdsvis 24,0 % og 16,9 %, at de ugentligt har drukket alkohol i forbindelse med et måltid. For mænd og kvinder med videregående uddannelser drejer det sig om henholdsvis 46,0 % og 39,1 %.

Figur 2.8. Andel, der inden for de seneste 12 måneder ugentligt har drukket alkohol i forbindelse med et måltid, blandt mænd og kvinder (25 år eller derover) i forskellige uddannelsesgrupper. Aldersjusteret procent.

Andelen, der inden for de seneste 12 måneder næsten dagligt eller dagligt har drukket alkohol hjemme hos sig selv, er højere blandt mænd

(8,7 %) end blandt kvinder (5,5 %), og blandt begge køn stiger andelen med stigende alder (Tabel 2.4).

Tabel 2.4. Andel, der inden for de seneste 12 måneder har drukket alkohol hjemme hos sig selv, blandt mænd og kvinder i forskellige aldersgrupper. Procent

Mænd	18-34 år	35-49 år	50-64 år	Alle
Næsten dagligt eller dagligt	2,0	6,5	14,8	8,7
Ugentligt	16,2	31,2	32,5	27,5
Månedligt	28,4	24,2	21,3	24,2
Sjældent	35,8	28,8	20,0	27,1
Aldrig	10,3	4,7	5,2	6,5
Ikke drukket alkohol inden for de seneste 12 måneder	7,4	4,7	6,2	6,1
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	204	215	305	724
Kvinder				
Næsten dagligt eller dagligt	0,9	3,8	10,4	5,5
Ugentligt	13,7	26,2	30,3	24,4
Månedligt	23,9	20,0	15,5	19,3
Sjældent	41,2	35,2	32,2	35,7
Aldrig	10,2	7,9	4,4	7,2
Ikke drukket alkohol inden for de seneste 12 måneder	10,2	6,9	7,3	7,9
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	226	290	317	833

Af Tabel 2.5 ses det, at der er en mindre kønsforskul i andelen, der inden for de seneste 12 måneder ugentligt eller hyppigere har drukket

alkohol hjemme hos nogle andre. Blandt mænd er andelen 10,7 %, mens det for kvinder drejer sig om 6,4 %.

Tabel 2.5. Andel, der inden for de seneste 12 måneder har drukket alkohol hjemme hos nogle andre, blandt mænd og kvinder i forskellige aldersgrupper. Procent

Mænd	18-34 år	35-49 år	50-64 år	Alle
Næsten dagligt eller dagligt	0,0	0,5	0,3	0,3
Ugentligt	16,7	6,5	8,9	10,4
Månedligt	41,9	45,1	35,4	40,1
Sjældent	32,5	41,4	43,0	39,6
Aldrig	1,5	1,9	6,2	3,6
Ikke drukket alkohol inden for de seneste 12 måneder	7,4	4,7	6,2	6,1
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	203	215	305	723
Kvinder				
Næsten dagligt eller dagligt	0,0	0,7	0,0	0,2
Ugentligt	9,7	5,5	4,4	6,2
Månedligt	42,5	36,9	35,6	37,9
Sjældent	33,2	46,2	46,1	42,6
Aldrig	4,4	3,8	6,6	5,0
Ikke drukket alkohol inden for de seneste 12 måneder	10,2	6,9	7,3	7,9
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	226	290	317	833

Af Tabel 2.6 ses det, at andelen, der inden for de seneste 12 måneder ugentligt eller hyppigere har drukket alkohol på restaurant, bar, diskotek, bodega osv., er 7,3 % blandt mænd og 3,8 % blandt kvinder. Blandt begge køn falder

andelen, der ugentligt eller månedligt drikker alkohol på de nævnte steder, med stigende alder. Samtidigt stiger andelen, der sjældent eller aldrig drikker alkohol de nævnte steder, med stigende alder.

Tabel 2.6. Andel, der inden for de seneste 12 måneder har drukket alkohol på restaurant, bar, diskotek, bodega osv., blandt mænd og kvinder i forskellige aldersgrupper. Procent

Mænd	18-34 år	35-49 år	50-64 år	Alle
Næsten dagligt eller dagligt	0,5	0,0	0,3	0,3
Ugentligt	16,7	2,3	3,9	7,0
Månedligt	28,4	21,9	20,0	22,9
Sjældent	39,2	60,5	52,8	51,2
Aldrig	7,8	10,7	16,7	12,4
Ikke drukket alkohol inden for de seneste 12 måneder	7,4	4,7	6,2	6,1
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	204	215	305	724
Kvinder				
Næsten dagligt eller dagligt	0,0	0,0	0,3	0,1
Ugentligt	10,6	1,4	0,9	3,7
Månedligt	34,5	17,2	11,0	19,5
Sjældent	32,7	58,4	62,5	53,0
Aldrig	11,9	16,2	18,0	15,7
Ikke drukket alkohol inden for de seneste 12 måneder	10,2	6,9	7,3	7,9
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	226	291	317	834

Det fremgår af Tabel 2.7, at andelen, der inden for de seneste 12 måneder månedligt eller hyppigere har drukket alkohol udendørs, for eksempel i parker, på gaden osv., er 10,4 % blandt mænd og 4,9 % blandt kvinder. Andelen blandt kvinder, der mindst ugentligt drikker alkohol udendørs, er mindre end 1 %, mens det blandt

mænd drejer sig om 2,4 %, hvilket primært kan forklares med en relativt stor andel blandt de 18-34-årige mænd (5,9 %). Blandt begge køn er andelen, der månedligt eller hyppigere drikker alkohol udendørs, markant størst blandt de 18-34-årige.

Tabel 2.7. Andel, der inden for de seneste 12 måneder har drukket alkohol udendørs, f.eks. i parker, på gaden osv., blandt mænd og kvinder i forskellige aldersgrupper. Procent

Mænd	18-34 år	35-49 år	50-64 år	Alle
Næsten dagligt eller dagligt	0,5	0,0	0,3	0,3
Ugentligt	5,4	0,9	0,7	2,1
Månedligt	17,2	5,1	3,9	8,0
Sjældent	44,6	47,4	28,5	38,7
Aldrig	25,0	41,9	60,3	44,9
Ikke drukket alkohol inden for de seneste 12 måneder	7,4	4,7	6,2	6,1
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	204	215	305	724
Kvinder				
Næsten dagligt eller dagligt	0,0	0,0	0,0	0,0
Ugentligt	0,0	0,3	0,3	0,2
Månedligt	11,9	1,4	2,5	4,7
Sjældent	45,1	31,4	20,2	30,9
Aldrig	32,7	60,0	69,7	56,3
Ikke drukket alkohol inden for de seneste 12 måneder	10,2	6,9	7,3	7,9
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	226	290	317	833

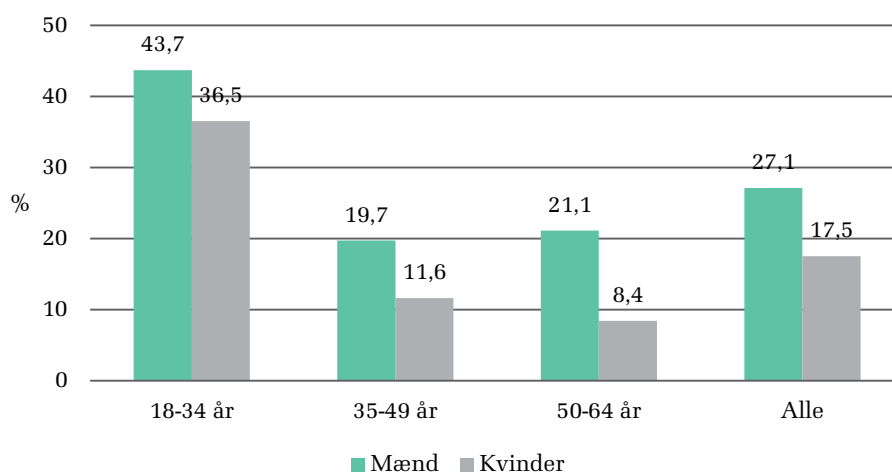
I Figur 2.9 vises andelen, som udviser tegn på at have et problematisk alkoholforbrug ved brug af screeningsværktøjet RAPS4 (Rapid Alcohol Problem Screen) (Cherpitel 2000). I dette screeningsværktøj bliver man ved mindst ét bekræftende svar betragtet som at udvise tegn på at have et problematisk alkoholforbrug. Følgende fire spørgsmål, som alle havde en referenceperiode på de seneste 12 måneder, indgik i RAPS4-screeningen:

- Har du følt dig skidt tilpas eller skamfuld på grund af dine alkoholvaner?
- Har en ven eller et familiemedlem fortalt dig om ting, du har sagt eller gjort, mens du var fuld, men som du ikke selv kunne huske bagefter?

- Har du oplevet, at du ikke kunne gøre det, du skulle, fordi du havde drukket?
- Har du indimellem taget en genstand som det første om morgenen for at "berolige nerverne" eller blive tømmermændene kvit?

I alle aldersgrupper er andelen større blandt mænd end blandt kvinder. Den største andel ses blandt de 18-34-årige, med henholdsvis 43,7 % og 36,5 % blandt mænd og kvinder. Blandt personer i aldersgruppen 35-64 år er andelen markant lavere end i den yngste aldersgruppe og ligger blandt mænd på omkring 20 % og blandt kvinder på omkring 10 %.

Figur 2.9. Andel, der udviser tegn på problematisk alkoholforbrug, blandt mænd og kvinder i forskellige aldersgrupper. Procent

Tabel 2.8 viser andelen, der inden for de seneste 12 måneder har drukket alkohol sammen med familiemedlemmer (inkl. ægtefælle/partner). Overordnet set er der ingen kønsforskkel i andelen, der næsten dagligt eller dag-

ligt drikker alkohol sammen med familiemedlemmer. Blandt begge køn stiger andelen, der ugentligt eller hyppigere drikker alkohol med familiemedlemmer, med stigende alder.

Tabel 2.8. Andel, der inden for de seneste 12 måneder har drukket alkohol sammen med familiemedlemmer (inkl. ægtefælle/partner), blandt mænd og kvinder i forskellige aldersgrupper. Procent

Mænd	18-34 år	35-49 år	50-64 år	Alle
Næsten dagligt eller dagligt	1,0	3,7	7,9	4,7
Ugentligt	9,8	30,7	29,5	24,3
Månedligt	30,4	29,8	23,3	27,2
Sjældent	42,6	27,4	27,9	31,9
Aldrig	8,8	3,7	5,2	5,8
Ikke drukket alkohol inden for de seneste 12 måneder	7,4	4,7	6,2	6,1
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	204	215	305	724
Kvinder				
Næsten dagligt eller dagligt	0,9	3,8	7,9	4,6
Ugentligt	13,7	24,5	26,5	22,3
Månedligt	29,2	26,9	21,8	25,6
Sjældent	36,3	33,1	31,2	33,3
Aldrig	9,7	4,8	5,4	6,4
Ikke drukket alkohol inden for de seneste 12 måneder	10,2	6,9	7,3	7,9
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	226	290	317	833

Det ses af Tabel 2.9, at 19,2 % blandt mænd og 9,4 % blandt kvinder ugentligt eller hyppigere

drikker alkohol sammen med venner. Blandt begge køn falder andelen med stigende alder.

Tabel 2.9. Andel, der inden for de seneste 12 måneder har drukket alkohol sammen med venner, bekendte eller kollegaer, blandt mænd og kvinder i forskellige aldersgrupper. Procent

Mænd	18-34 år	35-49 år	50-64 år	Alle
Næsten dagligt eller dagligt	1,0	1,4	1,0	1,1
Ugentligt	25,5	17,2	13,8	18,1
Månedligt	35,8	34,4	39,3	36,9
Sjældent	29,4	40,5	33,8	34,5
Aldrig	1,0	1,9	5,9	3,3
Ikke drukket alkohol inden for de seneste 12 måneder	7,4	4,7	6,2	6,1
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	204	215	305	724
Kvinder				
Næsten dagligt eller dagligt	0,0	0,0	0,0	0,0
Ugentligt	17,3	7,6	5,4	9,4
Månedligt	36,3	32,4	33,8	34,0
Sjældent	33,6	51,0	47,6	45,0
Aldrig	2,7	2,1	6,0	3,7
Ikke drukket alkohol inden for de seneste 12 måneder	10,2	6,9	7,3	7,9
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	226	290	317	833

Det fremgår af Tabel 2.10, at en større andel blandt mænd end blandt kvinder angiver, at de næsten dagligt, dagligt eller ugentligt drikker alkohol alene. Blandt begge køn stiger andelen med stigende alder. En større andel blandt

kvinder (59,9 %) end blandt mænd (43,3 %) har inden for de seneste 12 måneder aldrig drukket alkohol alene. Denne andel falder med stigende alder blandt både mænd og kvinder.

Tabel 2.10. Andel, der inden for de seneste 12 måneder har drukket alkohol alene, blandt mænd og kvinder i forskellige aldersgrupper. Procent.

Mænd	18-34 år	35-49 år	50-64 år	Alle
Næsten dagligt eller dagligt	1,0	0,5	4,3	2,2
Ugentligt	3,9	7,9	10,8	8,0
Månedligt	6,9	10,2	11,5	9,8
Sjældent	28,4	31,6	31,1	30,5
Aldrig	52,5	45,1	36,1	43,4
Ikke drukket alkohol inden for de seneste 12 måneder	7,4	4,7	6,2	6,1
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	204	215	305	724
Kvinder				
Næsten dagligt eller dagligt	0,0	0,3	1,6	0,7
Ugentligt	0,9	2,4	7,0	3,7
Månedligt	3,6	6,2	7,0	5,8
Sjældent	18,7	22,0	24,4	22,0
Aldrig	66,7	62,2	52,8	59,9
Ikke drukket alkohol inden for de seneste 12 måneder	10,2	6,9	7,3	7,9
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	225	291	316	832

3. Skader på andre

Sammenhængen mellem alkohol og sygelighed og dødelighed belyser kun den direkte virkning, alkohol har på den, der drikker. Men når en person har et skadeligt alkoholforbrug, påvirker det også omgivelserne, herunder familie, venner og kolleger. Det er blevet vist, at antallet af personer med et skadeligt alkoholforbrug stiger med det gennemsnitlige alkoholforbrug pr. person i befolkningen (Lemmens 2001). Man må derfor formode, at forekomsten af oplevede negative konsekvenser af andres alkoholforbrug er højest i de lande, hvor befolkningen har et stort alkoholforbrug.

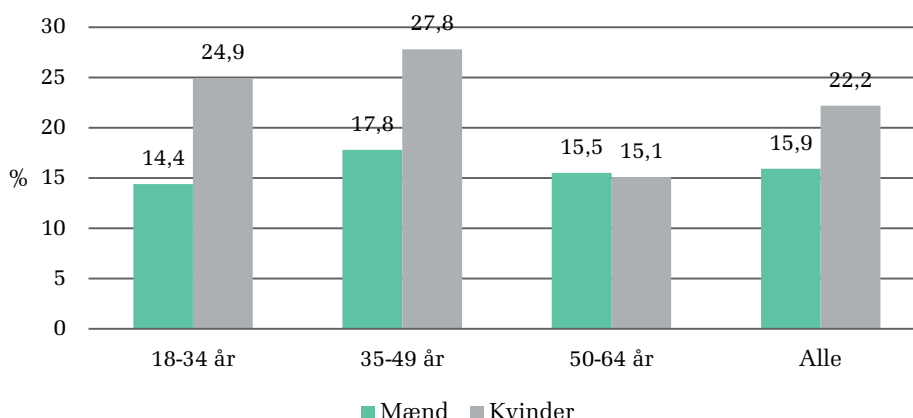
Oplevede negative konsekvenser af andres alkoholforbrug kan spænde vidt fra eksempelvis irritation over en fremmed persons forstyrrende adfærd i det offentlige rum til fysisk og psykisk vold udført af en partner eller forælder. Mens graden af de negative konsekvenser i sagens natur afhænger af påvirkningernes karakter, må det dog antages, at påvirkningernes styrke og omfang varierer fra person til person.

Forældres alkoholforbrug kan belaste børn på flere niveauer (Alkoholstatistik 2015). Allerede i fosterstadiet kan det ufødte barn blive negativt påvirket af moderens alkoholforbrug, og spektret af disse skader dækker over konsekvenser fra for eksempel lav fødselsvægt til mere omfattende hjerne- og organskader (Alkoholstatistik 2015). Mange af skaderne kan dog ikke konstateres ved fødslen, men først senere hen i barnets opvækst.

I 2008 blev det estimeret, at omkring 122.000 børn i Danmark i alderen 0-18 år vokser op i en familie med et alkoholoverforbrug (Kristiansen et al. 2008). Disse børn oplever oftere negative opvækstforhold sammenlignet med børn, der ikke vokser op i en familie med alkoholproblemer (Christoffersen et al. 2004, Pisinger et al. 2016). De skadelige virkninger for disse børn omfatter både arvelige og miljømæssige forhold, som kan have betydning for deres opvækst, udvikling og trivsel senere hen i livet. Der er eksempelvis påvist en øget forekomst af emotionelle og fysiske problemer blandt børn opvokset i familier med alkoholmisbrug. Disse børn klarer sig i højere grad dårligt i skolen og har desuden større risiko for at blive kriminelle og alkoholmisbrugere end børn fra familier uden alkoholmisbrug (Christoffersen et al. 2004, Lindgaard 2008). Mens de negative konsekvenser af en opvækst med alkoholmisbrug i familien er velbelyst for unge i teenagealderen (Pisinger et al. 2016), er omfanget og karakteren af konsekvenserne for voksne, der som barn voksede op i en sådan familie, underbelyst.

Indledningsvist er alle svarpersoner blevet spurgt, om de som barn eller teenager boede sammen med nogen, som drak for meget (Figur 3.1). I alt 19,3 % af den voksne befolkning i Danmark i alderen 18-64 år angiver, at de er vokset op med en person i husstanden, som drak for meget. Figur 3.1 viser, at andelen er større blandt kvinder (22,2 %) end blandt mænd (15,9 %). Blandt begge køn ses den største andel blandt de 35-49-årige. Den mindste andel blandt mænd ses i aldersgruppen 18-34 år (14,4 %), mens den mindste andel blandt kvinder ses i aldersgruppen 50-64 år (15,1 %).

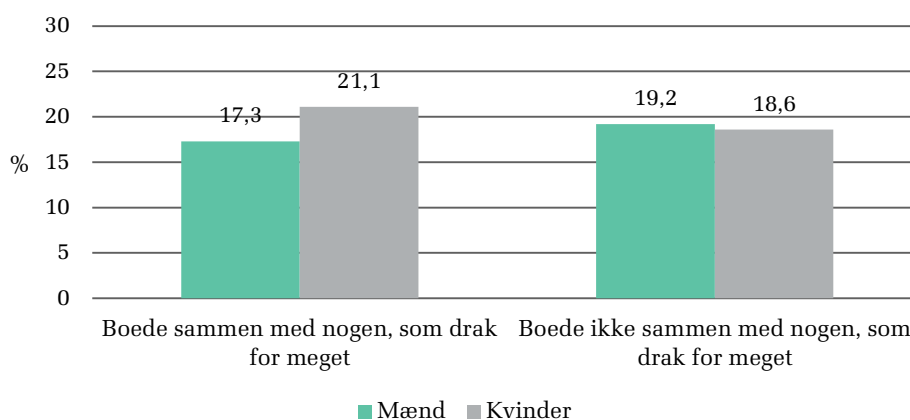
Figur 3.1. Andel, der boede sammen med nogen, som drak for meget, da man var barn eller teenager, blandt mænd og kvinder i forskellige aldersgrupper. Procent

Det fremgår af Figur 3.2, at en lidt større andel blandt kvinder, som boede sammen med nogen, der drak for meget, har overskredet Sundhedsstyrelsens lavrisikogrænse i løbet af en typisk uge (21,1 %) inden for de seneste 12 måneder sammenlignet med kvinder uden

sådanne påvirkninger tidligt i livet (18,6 %). For mænd ses derimod en lidt større andel, der overskrider lavrisikogrænsen, blandt personer, som ikke boede sammen med nogen, der drak for meget (19,2 % mod 17,3 %).

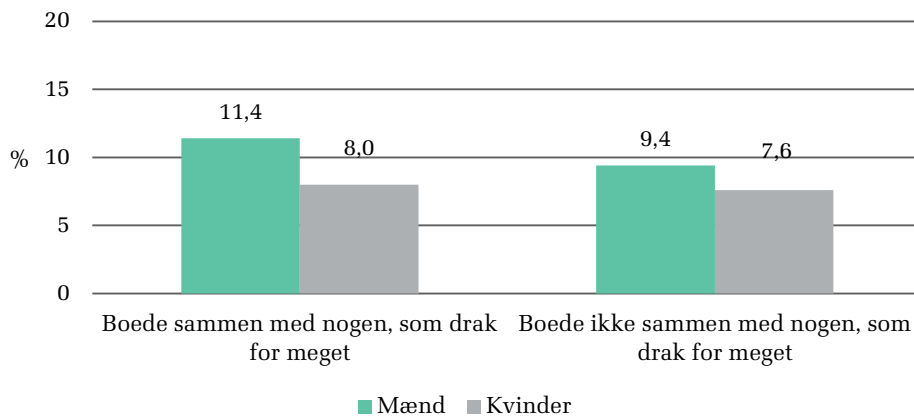
Figur 3.2. Andel, der inden for de seneste 12 måneder har overskredet Sundhedsstyrelsens lavrisikogrænse for alkoholindtag i løbet af en typisk uge, opdelt efter om man som barn eller teenager boede sammen med nogen, der drak for meget, blandt mænd og kvinder. Aldersjusteret procent

Figur 3.3 viser andelen, der inden for de seneste 12 måneder har overskredet Sundhedsstyrelsens højrisikogrænse for alkoholindtag i løbet af en typisk uge, opdelt efter hvorvidt svarpersonen som barn eller teenager boede sammen med nogen, der drak for meget. En lidt større andel blandt mænd, der i barn- eller

ungdommen boede sammen med nogen, som drak for meget, overskrider højrisikogrænsen (11,4 %), sammenlignet med mænd uden en opvækst med en anden persons høje alkoholforbrug (9,4 %). Blandt kvinder ses ingen forskel i andelen, der overskrider højrisikogrænsen.

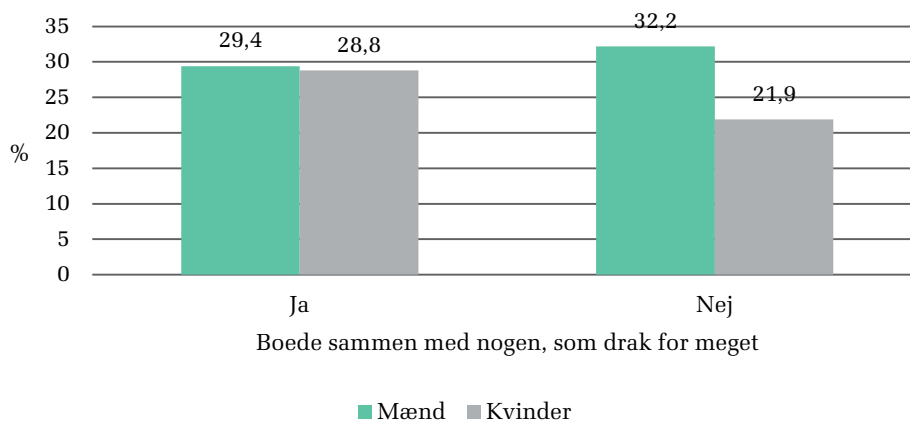
Figur 3.3. Andel, der inden for de seneste 12 måneder har overskredet Sundhedsstyrelsens højrisikogrænse for alkoholindtag i løbet af en typisk uge, opdelt efter om man som barn eller teenager boede sammen med nogen, der drak for meget, blandt mænd og kvinder. Aldersjusteret procent

Blandt mænd er andelen, som jævnligt (månedligt eller hyppigere) inden for de seneste 12 måneder har drukket mindst 5 genstande ved samme lejlighed, en smule større blandt personer, der som barn eller teenager ikke boede sammen med nogen, der drak for meget (32,2 %), end blandt personer, der gjorde

(29,4 %) (Figur 3.4). Det modsatte gør sig gældende for kvinder, hvor der ses en større andel med binge-drinking blandt dem, der som barn eller teenager boede sammen med en person med et højt alkoholforbrug (28,8 %), sammenlignet med dem, der ikke gjorde (21,9 %).

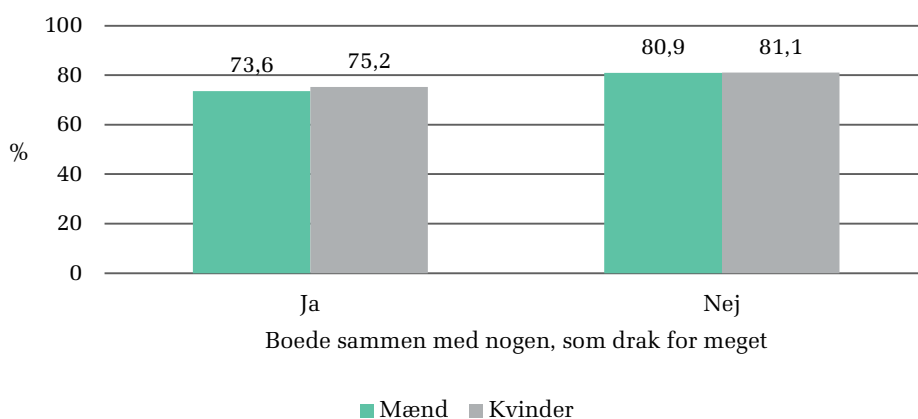
Figur 3.4. Andel, der inden for de seneste 12 måneder har binge-drukket jævnligt (månedligt eller hyppigere), opdelt efter om man som barn eller teenager boede sammen med nogen, som drak for meget, blandt mænd og kvinder. Aldersjusteret procent

Det fremgår af Figur 3.5, at en større andel blandt personer, der ikke boede sammen med nogen, der drak for meget, da man var barn eller teenager, vurderer eget helbred som virke-

ligt godt eller godt, sammenlignet med personer, der voksede op med nogen, der drak for meget. Der ses ingen kønsforskel i denne andel.

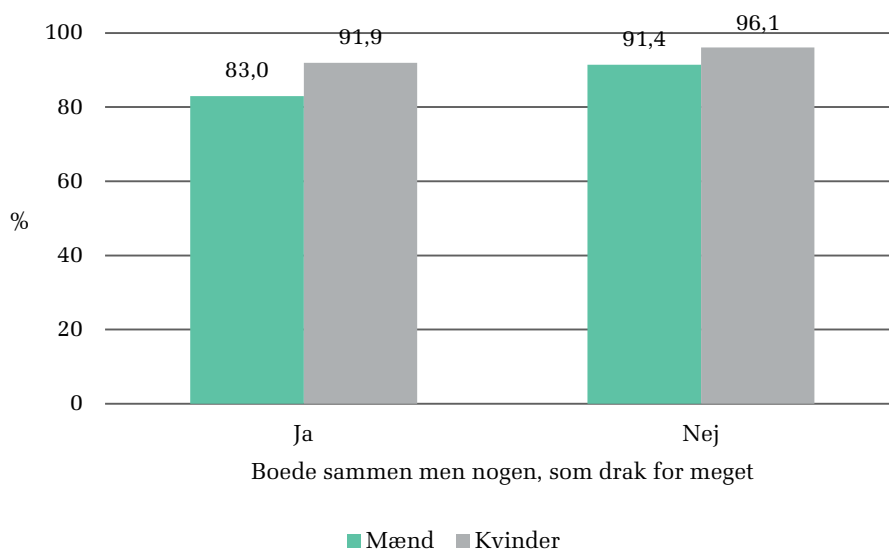
Figur 3.5. Andel, der vurderer eget helbred som virkelig godt eller godt, blandt mænd og kvinder opdelt efter om man som barn eller teenager boede sammen med nogen, der drak for meget. Aldersjusteret procent

Af Figur 3.6 ses det, at andelen, der har et virkelig godt eller godt forhold til andre mennesker, er større blandt personer, der ikke vokse-

de op med nogen, som drak for meget, sammenlignet med personer, der gjorde. Forskellen er tydeligst blandt mænd (91,4 % mod 83,0 %).

Figur 3.6. Andel, der har et virkelig godt eller godt forhold til andre mennesker, blandt mænd og kvinder opdelt efter om man som barn eller teenager boede sammen med nogen, der drak for meget. Aldersjusteret procent

De svarpersoner, som angav, at de som barn eller teenager boede sammen med nogen, der drak for meget, blev desuden spurgt, hvem det var, som drak for meget (Tabel 3.1). Det ses, at tre ud af fire (74,7 %) angiver, at det var fade-

ren, der drak for meget, mens tre ud af ti (30,6 %) svarer moderen. Det svarer til, at 14,3 % i hele befolkningen har boet sammen med en far, der drak for meget, mens 5,9 % har boet sammen med en mor, der drak for meget.

Tabel 3.1 Hvem boede man sammen med, som drak for meget, da man var barn eller teenager. Procent blandt dem, der som barn eller teenager boede sammen med nogen, som drak for meget (i parentes angives andelen i hele befolkningen)

	Mænd	Kvinder	Alle
Far	74,8 (11,9)	74,6 (16,5)	74,7 (14,3)
Mor	26,1 (4,2)	33,3 (7,4)	30,6 (5,9)
Fars nye ægtefælle/kæreste/registrerede partner	0,0 (0,0)	0,6 (0,1)	0,3 (0,1)
Mors nye ægtefælle/kæreste/registrerede partner	7,2 (1,1)	7,3 (1,6)	7,3 (1,4)
Søskende	8,1 (1,3)	2,3 (0,5)	4,5 (0,9)
Andre i hjemmet	2,7 (0,4)	4,0 (0,9)	3,5 (0,6)
Antal svarpersoner	699	801	1.500

Det ses af Tabel 3.2, at i alt 44,8 % blev meget påvirket af at bo sammen med nogen, der drak for meget, da man var barn eller teenager, heraf en større andel blandt kvinder (48,0 %) end

blandt mænd (39,6 %). Andelen, der slet ikke blev påvirket af at bo sammen med nogen, der drak for meget, er højere blandt mænd (18,0 %) end blandt kvinder (10,7 %).

Tabel 3.2. I hvor høj grad blev du negativt påvirket af at bo sammen med nogen, som drak for meget, da du var barn eller teenager. Procent blandt dem, der som barn eller teenager boede sammen med nogen, som drak for meget (i parentes angives andelen i hele befolkningen)

	Meget påvirket	Lidt påvirket	Slet ikke påvirket	Antal svarpersoner
Alle	44,8 (8,6)	41,7 (8,0)	13,5 (2,6)	288 (1.500)
Mænd	39,6 (6,3)	42,3 (6,7)	18,0 (2,9)	111 (699)
Kvinder	48,0 (10,6)	41,2 (9,1)	10,7 (2,4)	177 (801)

I Tabel 3.3 ses andelen, der er blevet efterladt i en utryk situation på grund af alkoholforbruget hos én eller flere af de personer, man boede sammen med, blandt personer, der som barn eller teenager boede sammen med nogen, som drak for meget. I parentes vises andelen i hele befolkningen. Det fremgår af tabellen, at 35,1 % meget ofte, ofte eller engang imellem er blevet efterladt i en utryk situation på grund af alko-

holforbruget hos en person, de boede sammen med som barn eller teenager. En større andel blandt kvinder (37,3 %) end blandt mænd (31,5 %) angiver, at de meget ofte, ofte eller engang imellem er blevet efterladt i en utryk situation. I alt svarer 49,0 %, at de aldrig er blevet efterladt i en utryk situation på grund af alkoholforbruget hos én, man som barn eller teenager boede sammen med.

Tabel 3.3. Andel, der som barn eller teenager er blevet efterladt i en utryk situation på grund af alkoholforbruget hos én eller flere af de personer, man boede sammen med. Procent blandt dem, der som barn eller teenager boede sammen med nogen, som drak for meget (i parentes angives andelen i hele befolkningen)

	Meget ofte	Ofte	Engang imellem	Næsten aldrig	Aldrig	Antal svarpersoner
Alle	4,5 (0,9)	9,4 (1,8)	21,2 (4,1)	16,0 (3,1)	49,0 (9,4)	288 (1.500)
Mænd	1,8 (0,3)	8,1 (1,3)	21,6 (3,4)	14,4 (2,3)	54,1 (8,6)	111 (699)
Kvinder	6,2 (1,4)	10,2 (2,3)	20,9 (4,6)	17,0 (3,8)	45,8 (10,1)	177 (801)

Tabel 3.4 viser andelen, der som barn eller teenager er blevet råbt ad eller på anden vis verbalt krænket på grund af alkoholforbruget hos én eller flere af de personer, man boede sammen med. Blandt personer, der som barn eller teenager boede sammen med nogen, som

drak for meget, er 38,5 % meget ofte, ofte eller engang imellem blevet råbt ad eller på anden vis verbalt krænket på grund af en anden persons alkoholforbrug. En lidt større andel blandt kvinder (40,1 %) end blandt mænd (36,0 %) svarer, at de meget ofte, ofte eller engang

imellem har oplevet dette. I alt angiver 43,1 %, at de aldrig er blevet råbt ad eller på anden vis verbalt krænket på grund af alkoholforbruget

hos én, man som barn eller teenager boede sammen med.

Tabel 3.4. Andel, der som barn eller teenager er blevet råbt ad eller på anden vis verbalt krænket på grund af alkoholforbruget hos én eller flere af de personer, man boede sammen med. Procent blandt dem, der som barn eller teenager boede sammen med nogen, som drak for meget (i parentes angives andelen i hele befolkningen)

	Meget ofte	Ofte	Engang imellem	Næsten aldrig	Aldrig	Antal svarpersoner
Alle	5,9 (1,1)	12,5 (2,4)	20,1 (3,9)	18,4 (3,5)	43,1 (8,3)	288 (1.500)
Mænd	3,6 (0,6)	7,2 (1,1)	25,2 (4,0)	18,9 (3,0)	45,1 (7,2)	111 (699)
Kvinder	7,3 (1,6)	15,8 (3,5)	17,0 (3,8)	18,1 (4,0)	41,8 (9,2)	177 (801)

Andelen, der meget ofte, ofte eller engang imellem er kommet fysisk til skade på grund af alkoholforbruget hos én eller flere af de personer, man boede sammen med som barn eller teenager, er 7,6 % og varierer ikke nævneværdigt mellem kønnene (8,1 % blandt mænd og 7,3 % blandt kvinder) (Tabel 3.5). I alt angiver 83,0 %, at de aldrig er kommet fysisk til skade på grund af alkoholforbruget hos én, man som barn eller teenager boede sammen med.

Andelen, der meget ofte, ofte eller engang imellem er kommet fysisk til skade på grund af alkoholforbruget hos én eller flere af de personer, man boede sammen med som barn eller teenager, er 7,6 % og varierer ikke nævneværdigt mellem kønnene (8,1 % blandt mænd og 7,3 % blandt kvinder) (Tabel 3.5). I alt angiver 83,0 %, at de aldrig er kommet fysisk til skade på grund af alkoholforbruget hos én, man som barn eller teenager boede sammen med.

Tabel 3.5 Andel, der som barn eller teenager er kommet fysisk til skade på grund af alkoholforbruget hos én eller flere af de personer, man boede sammen med. Procent blandt dem, der som barn eller teenager boede sammen med nogen, som drak for meget (i parentes angives andelen i hele befolkningen)

	Meget ofte	Ofte	Engang imellem	Næsten aldrig	Aldrig	Antal svarpersoner
Alle	1,0 (0,2)	1,4 (0,3)	5,2 (1,0)	9,4 (1,8)	83,0 (15,9)	288 (1.500)
Mænd	0,0 (0,0)	1,8 (0,3)	6,3 (1,0)	9,9 (1,6)	82,0 (13,0)	111 (699)
Kvinder	1,7 (0,4)	1,1 (0,3)	4,5 (1,0)	9,0 (2,0)	83,6 (18,5)	177 (801)

Tabel 3.6 viser andelen, der som barn eller teenager har været vidne til alvorlig vold på grund af alkoholforbruget hos én eller flere af de personer, man boede sammen med. Det fremgår, at 22,9 % meget ofte, ofte eller engang imellem har været vidne til alvorlig vold som

barn eller teenager. Der ses ingen kønsforskel i denne andel (22,5 % blandt mænd og 23,2 % blandt kvinder). I alt angiver 65,3 %, at de aldrig har været vidne til alvorlig vold på grund af alkoholforbruget hos én, man som barn eller teenager boede sammen med.

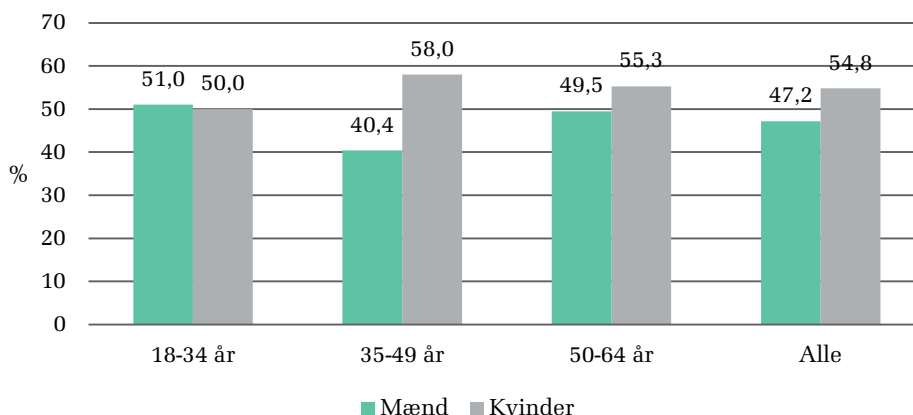
Tabel 3.6 Andel, der som barn eller teenager har været vidne til alvorlig vold på grund af alkoholforbruget hos en eller flere af de personer, man boede sammen med. Procent blandt dem, der som barn eller teenager boede sammen med nogen, som drak for meget (i parentes angives andelen i hele befolkningen)

	Meget ofte	Ofte	Engang imellem	Næsten aldrig	Aldrig	Antal svarpersoner
Alle	1,0 (0,2)	4,9 (0,9)	17,0 (3,3)	11,8 (2,3)	65,3 (12,5)	288 (1.500)
Mænd	0,0 (0,0)	3,6 (0,6)	18,9 (3,0)	6,3 (1,0)	71,2 (11,3)	111 (699)
Kvinder	1,7 (0,4)	5,7 (1,3)	15,8 (3,5)	15,3 (3,4)	61,6 (13,6)	177 (801)

Af Figur 3.7 ses andelen, der kender nogen, som har haft et alkoholproblem, eller som har drukket for meget af og til, inden for de seneste 12 måneder. Omkring halvdelen (51,3 %) af den voksne befolkning i Danmark i alderen 18-64 år svarer, at de kender nogen med et alko-

holproblem, heraf en lidt større andel blandt kvinder (54,8 %) end blandt mænd (47,2 %). Mens den største andel blandt kvinder ses i aldersgruppen 35-49 år (58,0 %), ses i samme aldersgruppe den mindste andel blandt mænd (40,4 %).

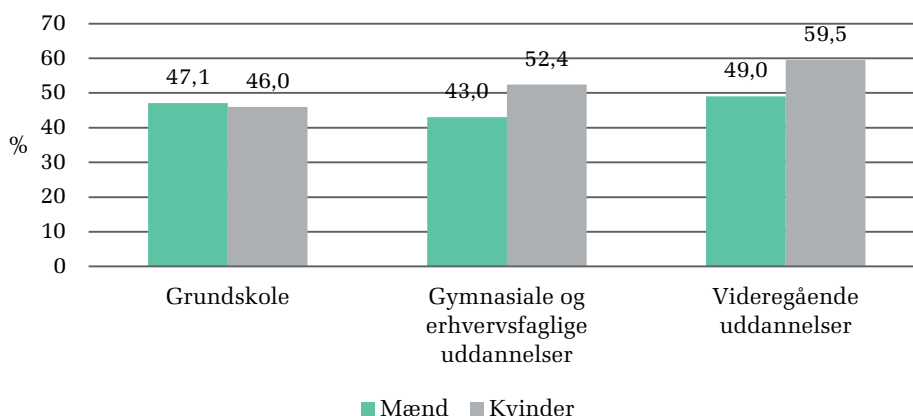
Figur 3.7. Andel, der kender nogen, som har haft et alkoholproblem, eller som har drukket for meget af og til, inden for de seneste 12 måneder, blandt mænd og kvinder i forskellige aldersgrupper. Procent

Figur 3.8 viser andelen, der kender nogen, som har haft et alkoholproblem, eller som har drukket for meget af og til, inden for de seneste 12 måneder, blandt mænd og kvinder opdelt efter uddannelsesgruppe. Blandt begge køn ses den

største andel blandt personer med en videregående uddannelse. Blandt kvinder stiger andelen med stigende uddannelsesniveau. Blandt mænd ses ikke en entydig sammenhæng med uddannelsesniveau.

Figur 3.8. Andel, der kender nogen, som har haft et alkoholproblem, eller som har drukket for meget af og til, inden for de seneste 12 måneder, blandt mænd og kvinder (25 år eller derover) i forskellige uddannelsesgrupper. Aldersjusteret procent

Af Tabel 3.7 ses det, at det hyppigst blandt både mænd (67,3 %) og kvinder (55,4 %) er en ven eller anden bekendt, der angives som værende den person, man kender, som har haft et alkoholproblem, eller som har drukket for meget af og til, inden for de seneste 12 måneder. En

markant større andel blandt kvinder (49,0 %) end blandt mænd (31,8 %) svarer familie eller slægtning, man ikke bor sammen med. Blandt begge køn er det mindst hyppigt en person i husstanden, der angives som at have haft et alkoholproblem.

Tabel 3.7 Hvem kender man, som har haft et alkoholproblem, eller som har drukket for meget af og til inden for de seneste 12 måneder. Procent blandt dem, der kender nogen, som har haft et alkoholproblem, eller som har drukket for meget af og til, inden for de seneste 12 måneder (i parentes angives andelen i hele befolkningen)

	Mænd	Kvinder	Alle
Ven eller anden bekendt	67,3 (31,8)	55,4 (30,3)	60,5 (31,0)
Familie eller slægtning, som man ikke bor sammen med	31,8 (15,0)	49,0 (26,8)	41,6 (21,3)
Kollega eller studiekammerat	24,9 (11,7)	19,6 (10,7)	21,9 (11,2)
Nabo	11,2 (5,3)	11,6 (6,4)	11,4 (5,9)
En person i husstanden	4,2 (2,0)	9,8 (5,4)	7,4 (3,8)

Den største andel, der er blevet meget negativt påvirket af en anden persons alkoholforbrug, ses, når personen, der havde et alkoholproblem, eller som drak for meget af og til, var én i husstanden (mænd: 28,6 % og kvinder: 34,9 %) (Tabel 3.8). Største andel, der slet ikke er blevet

negativt påvirket, ses blandt begge køn, når en kollega, studiekammerat eller nabo har haft et alkoholproblem eller har drukket for meget af og til. Dog skal det her bemærkes, at der er forholdsvis få svarpersoner, hvorfor resultaterne i denne tabel bør fortolkes med varsomhed.

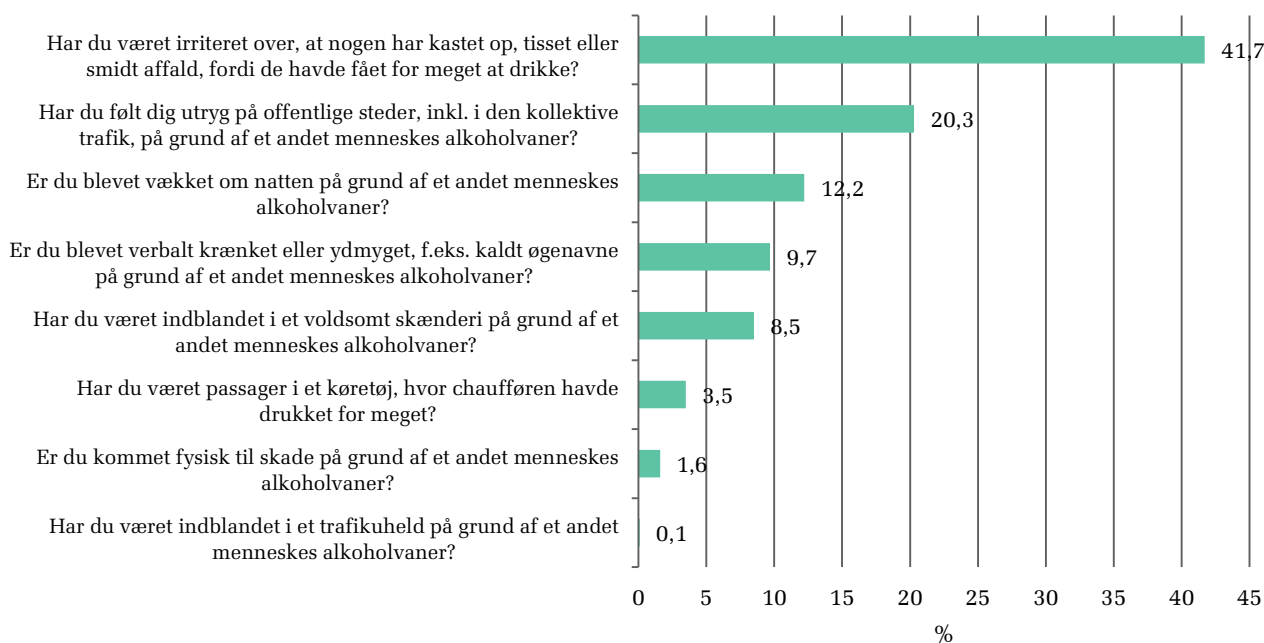
Tabel 3.8. I hvor høj grad er man inden for de seneste 12 måneder blevet negativt påvirket af en anden persons alkoholforbrug. Procent blandt dem, der kender nogen, som har haft et alkoholproblem, eller som har drukket for meget af og til, inden for de seneste 12 måneder (i parentes angives andelen i hele befolkningen)

	Meget påvirket	Lidt påvirket	Slet ikke påvirket	I alt	Antal svarpersoner
Mænd					
Ven eller anden bekendt	9,0 (2,9)	38,7 (12,3)	52,3 (16,6)	100,0	222 (732)
Familie eller slægtning, som man ikke bor sammen med	10,6 (1,6)	51,9 (7,7)	37,5 (5,6)	100,0	104 (731)
Kollega eller studiekammerat	9,8 (1,1)	34,2 (4,0)	56,1 (6,6)	100,0	82 (732)
Nabo	2,7 (0,1)	43,2 (2,3)	54,1 (2,9)	100,0	37 (732)
En person i husstanden	28,6 (0,6)	50,0 (1,0)	21,4 (0,4)	100,0	14 (732)
Kvinder					
Ven eller bekendt	7,4 (2,3)	42,8 (13,0)	49,8 (15,1)	100,0	243 (843)
Familie eller slægtning, som man ikke bor sammen med	16,7 (4,5)	55,8 (15,0)	27,4 (7,4)	100,0	215 (843)
Kollega eller studiekammerat	10,5 (1,1)	36,1 (3,9)	53,5 (5,7)	100,0	86 (843)
Nabo	7,8 (0,5)	37,3 (2,4)	54,9 (3,5)	100,0	51 (843)
En person i husstanden	34,9 (1,9)	41,9 (2,3)	23,3 (1,3)	100,0	43 (843)

I Figur 3.9 vises forskellige situationer, der inden for de seneste 12 måneder kan være opstået på grund af andres alkoholvaner, og som har påvirket én. I alt har 47,1 % inden for de seneste 12 måneder været irriteret over, at

nogen har kastet op, tisset eller smidt affald, fordi de havde fået for meget at drikke, mens 20,3 % har følt sig utryk på offentlige steder, inklusiv i den kollektive trafik, på grund af et andet menneskes alkoholvaner.

Figur 3.9. Andel, der har oplevet forskellige situationer, som er opstået på grund af andres alkoholvaner, inden for de seneste 12 måneder. Procent

Af Tabel 3.9 fremgår samme situationer som i Figur 3.9, blandt mænd i forskellige aldersgrupper. Den situation, som den største andel blandt mænd har oplevet, er at være blevet irriteret over, at nogen har kastet op, tisset eller smidt affald, fordi de havde fået for meget at

drikke (40,7 %). For alle spørgsmål, på nær det nævnte og i forhold til at være kommet fysisk til skade på grund af et andet menneskes alkoholvaner, ses en tydelig aldersgradient i andelen, der har oplevet den pågældende situation, med en faldende andel med stigende alder.

Tabel 3.9. Andel, der har oplevet forskellige situationer, som er opstået på grund af andres alkoholvaner, inden for de seneste 12 måneder, blandt mænd i forskellige aldersgrupper. Procent

Mænd	18-34 år	35-49 år	50-64 år	Alle mænd
Har du været irriteret over, at nogen har kastet op, tisset eller smidt affald, fordi de havde fået for meget at drikke?	43,8	38,5	40,1	40,7
Har du følt dig utryg på offentlige steder, inkl. i den kollektive trafik, på grund af et andet menneskes alkoholvaner?	23,7	16,6	14,8	17,8
Er du blevet vækket om natten på grund af et andet menneskes alkoholvaner?	20,6	6,8	6,1	10,3
Er du blevet verbalt krænket eller ydmyget, f.eks. kaldt øgenavne, på grund af et andet menneskes alkoholvaner?	19,6	7,8	4,4	9,6
Har du været indblandet i et voldsomt skænderi på grund af et andet menneskes alkoholvaner?	11,3	6,8	5,1	7,3
Har du været passager i et køretøj, hvor chaufføren havde drukket for meget?	7,7	2,4	2,0	3,7
Er du kommet fysisk til skade på grund af et andet menneskes alkoholvaner?	4,6	0,5	0,7	1,7
Antal svarpersoner	194	205	297	696

Tabel 3.10 viser samme situationer som i Figur 3.9, blandt kvinder i forskellige aldersgrupper. Den situation, som den største andel blandt

kvinder har oplevet, er, ligesom blandt mænd, at være blevet irriteret over, at nogen har kastet op, tisset eller smidt affald, fordi de havde fået

for meget at drikke (42,7 %). Der ses en tydelig aldersgradient i andelen, der har oplevet de forskellige situationer inden for de seneste 12 måneder, hvor andelen falder med stigende

alder. Eneste undtagelse herfra ses for at være blevet vækket om natten på grund af et andet menneskes alkoholvaner.

Tabel 3.10. Andel, der har oplevet forskellige situationer, som er opstået på grund af andres alkoholvaner, inden for de seneste 12 måneder, blandt kvinder i forskellige aldersgrupper. Procent

Kvinder	18-34 år	35-49 år	50-64 år	Alle kvinder
Har du været irriteret over, at nogen har kastet op, tisset eller smidt affald, fordi de havde fået for meget at drikke?	53,5	42,0	35,6	42,7
Har du følt dig utryk på offentlige steder, inkl. i den kollektive trafik, på grund af et andet menneskes alkoholvaner?	31,6	24,2	14,2	22,4
Er du blevet vækket om natten på grund af et andet menneskes alkoholvaner?	23,7	9,6	10,5	13,8
Er du blevet verbalt krænket eller ydmyget, f.eks. kaldt øgenavne, på grund af et andet menneskes alkoholvaner?	16,7	10,0	4,6	9,8
Har du været indblandet i et voldsomt skænderi på grund af et andet menneskes alkoholvaner?	14,4	10,3	5,3	9,5
Har du været passager i et køretøj, hvor chaufføren havde drukket for meget?	7,0	2,8	1,3	3,4
Er du kommet fysisk til skade på grund af et andet menneskes alkoholvaner?	2,8	1,4	0,7	1,5
Antal svarpersoner	215	281	304	800

Det fremgår af Tabel 3.11, at andelen, der har oplevet forskellige situationer, som er opstået på grund af andres alkoholvaner, stiger med stigende uddannelsesniveau. Eneste undtagelse herfra ses for, om hvorvidt man har været ind-

blandet i et voldsomt skænderi på grund af et andet menneskes alkoholvaner, og om man har været passager i et køretøj, hvor chaufføren havde drukket for meget.

Tabel 3.11. Andel, der har oplevet forskellige situationer, som er opstået på grund af andres alkoholvaner, inden for de seneste 12 måneder, blandt personer på 25 år eller derover i forskellige uddannelsesgrupper. Køns- og aldersjusteret procent

	Grundskole	Gymnasiale og erhvervsfaglige uddannelser	Videregående uddannelser
Har du været irriteret over, at nogen har kastet op, tisset eller smidt affald, fordi de havde fået for meget at drikke?	32,1	35,4	47,1
Har du følt dig utryg på offentlige steder, inkl. i den kollektive trafik, på grund af et andet menneskes alkoholvaner?	14,4	16,7	21,8
Er du blevet vækket om natten på grund af et andet menneskes alkoholvaner?	6,7	9,1	11,7
Er du blevet verbalt krænket eller ydmyget, f.eks. kaldt øgenavne, på grund af et andet menneskes alkoholvaner?	5,7	7,5	9,7
Har du været indblandet i et voldsomt skænderi på grund af et andet menneskes alkoholvaner?	5,6	8,6	7,6
Har du været passager i et køretøj, hvor chaufføren havde drukket for meget?	1,7	3,6	2,2
Er du kommet fysisk til skade på grund af et andet menneskes alkoholvaner?	0,5	0,7	1,3
Antal svarpersoner	146	473	672

Blandt personer, der i løbet af en typisk uge henholdsvis overskrider Sundhedsstyrelsens lav- og højrisikogrænse for alkoholindtag, ses en større andel, der har oplevet forskellige situationer opstået på grund af andres alkoholvaner, end blandt personer, der ikke har over-

skredet risikogrænserne (Tabel 3.12). Undtagelser herfra ses for at have følt sig utryg på offentlige steder på grund af et andet menneskes alkoholvaner samt at have været irriteret over, at nogen har kastet op, tisset eller smidt affald, fordi de havde fået for meget at drikke.

Tabel 3.12. Andel, der har oplevet forskellige situationer, som er opstået på grund af andres alkoholvaner, inden for de seneste 12 måneder, opdelt efter overskridelse af Sundhedsstyrelsens lav- og højrisikogrænse for alkoholindtag i løbet af en typisk uge. Køns- og aldersjusteret procent

	Overskrider lavrisikogrænsen		Overskrider højrisikogrænsen	
	Ja	Nej	Ja	Nej
Har du været irriteret over, at nogen har kastet op, tisset eller smidt affald, fordi de havde fået for meget at drikke?	36,8	43,7	45,6	42,0
Har du følt dig utryg på offentlige steder, inkl. i den kollektive trafik, på grund af et andet menneskes alkoholvaner?	18,1	21,7	20,4	20,9
Er du blevet vækket om natten på grund af et andet menneskes alkoholvaner?	16,6	12,2	17,0	12,4
Er du blevet verbalt krænket eller ydmyget, f.eks. kaldt øgenavne, på grund af et andet menneskes alkoholvaner?	13,3	10,0	12,0	10,6
Har du været indblandet i et voldsomt skænderi på grund af et andet menneskes alkoholvaner?	11,9	8,4	9,6	8,7
Har du været passager i et køretøj, hvor chaufføren havde drukket for meget?	8,1	3,1	13,1	3,3
Er du kommet fysisk til skade på grund af et andet menneskes alkoholvaner?	4,7	1,2	3,4	1,6
Antal svarpersoner	292	1.203	130	1.365

Tabel 3.13 viser andelen blandt mænd, som har været påvirket af forskellige situationer, der er opstået på grund af andres alkoholvaner, opdelt efter i hvor høj grad de er blevet påvirket af det. I parentes angives andelen i hele befolkningen. Blandt mænd ses den største andel, der er blevet meget påvirket over en situation, der er opstået på grund af andres alkoholvaner, blandt de, der har været indblandet i et vold-

somt skænderi (23,5 %) på grund af et andet menneskes alkoholvaner. Den største andel blandt mænd, der slet ikke har været påvirket af situationen, ses ved verbal krænkelser eller ydmygelse på grund af et andet menneskes alkoholvaner (32,8 %) og ved at have været passager i et køretøj, hvor chaufføren havde drukket for meget (30,8 %).

Tabel 3.13. Andel, der har oplevet forskellige situationer, som er opstået på grund af andres alkoholvaner, inden for de seneste 12 måneder, opdelt efter i hvor høj grad man blev påvirket af det, blandt mænd. Procent blandt dem, som har oplevet forskellige situationer, som er opstået på grund af andres alkoholvaner, inden for de seneste 12 måneder (i parentes angives andelen i hele befolkningen)

Mænd	Meget påvirket	Lidt påvirket	Slet ikke påvirket	Antal svarpersoner
Har du været irriteret over, at nogen har kastet op, tisset eller smidt affald, fordi de havde fået for meget at drikke?	15,9 (6,5)	77,4 (31,5)	6,7 (2,7)	283 (696)
Har du følt dig utryg på offentlige steder, inkl. i den kollektive trafik, på grund af et andet menneskes alkoholvaner?	12,9 (2,3)	79,0 (14,1)	8,1 (1,4)	124 (696)
Er du blevet vækket om natten på grund af et andet menneskes alkoholvaner?	12,5 (1,3)	59,7 (6,2)	27,8 (2,9)	72 (696)
Er du blevet verbalt krænket eller ydmyget, f.eks. kaldt, øgenavne på grund af et andet menneskes alkoholvaner?	16,4 (1,6)	50,8 (4,9)	32,8 (3,2)	67 (696)
Har du været indblandet i et voldsomt skænderi på grund af et andet menneskes alkoholvaner?	23,5 (1,7)	56,9 (4,2)	19,6 (1,4)	51 (696)
Har du været passager i et køretøj, hvor chaufføren havde drukket for meget?	15,4 (0,6)	53,9 (2,0)	30,8 (1,2)	26 (696)

Blandt kvinder ses det, at 64,5 % har været meget påvirket af at have været indblandet i et voldsomt skænderi på grund af et andet menneskes alkoholvaner (Tabel 3.14). Også for verbale krænkelser på grund af et andet menneskes alkoholvaner (41,0 %) og oplevelsen af at have været passager i et køretøj, hvor chaufføren havde fået for meget at (44,4 %) drikke,

ses en stor andel, der er blevet meget påvirket. De nævnte andele blandt kvinder er markant større end blandt mænd (Tabel 4.13, henholdsvis 23,5 %, 16,4 % og 15,4 %). Største andel blandt kvinder, der slet ikke er blevet påvirket, ses ved at være blevet vækket om natten på grund af et andet menneskes alkoholvaner (30,0 %).

Tabel 3.14 Andel, der har oplevet forskellige situationer, som er opstået på grund af andres alkoholvaner, inden for de seneste 12 måneder, opdelt efter i hvor høj grad man blev påvirket af det, blandt kvinder. Procent blandt dem, som har oplevet forskellige situationer, som er opstået på grund af andres alkoholvaner, inden for de seneste 12 måneder (i parentes angives andelen i hele befolkningen)

Kvinder	Meget påvirket	Lidt påvirket	Slet ikke påvirket	Antal svarpersoner
Har du været irriteret over, at nogen har kastet op, tisset eller smidt affald, fordi de havde fået for meget at drikke?	22,3 (9,5)	69,2 (29,5)	8,5 (3,6)	341 (799)
Har du følt dig utryg på offentlige steder, inkl. i den kollektive trafik, på grund af et andet menneskes alkoholvaner?	22,4 (5,0)	73,2 (16,4)	4,5 (1,0)	179 (799)
Er du blevet vækket om natten på grund af et andet menneskes alkoholvaner?	16,4 (2,3)	53,6 (7,4)	30,0 (4,1)	110 (800)
Er du blevet verbalt krænket eller ydmyget, f.eks. kaldt øgenavne på grund af et andet menneskes alkoholvaner?	41,0 (4,0)	48,7 (4,8)	10,3 (1,0)	78 (800)
Har du været indblandet i et voldsomt skænderi på grund af et andet menneskes alkoholvaner?	64,5 (6,1)	34,2 (3,3)	1,3 (0,1)	76 (799)
Har du været passager i et køretøj, hvor chaufføren havde drukket for meget?	44,4 (1,5)	40,7 (1,4)	14,8 (0,5)	27 (799)

Af Tabel 3.15 fremgår andelen blandt mænd og kvinder, der har oplevet forskellige situationer opstået op grund af andres alkoholvaner, opdelt efter, om personen, der drak, var en person, man kender eller ej. For de fleste situationer ses det, at personen, der drak, var én, man kender. Undtagelser herfra ses for at have følt sig utryg på offentlige steder og for at have været irriteret over, at nogen har kastet op, tisset eller smidt affald, fordi de havde fået for

meget at drikke. Blandt mænd ses den største andel, hvor personen, der drak, var én, man kender, for at have været passager i et køretøj, hvor chaufføren havde fået for meget at drikke (92,3 %). Tilsvarende ses blandt kvinder den største andel, hvor personen, der drak, var én, man kender, for at have været indblandet i et voldsomt skænderi på grund af et andet menneskes alkoholvaner (93,4 %).

Tabel 3.15. Andel, der har oplevet forskellige situationer, som er opstået på grund af andres alkoholvaner, inden for de seneste 12 måneder, opdelt efter, hvem personen, der drak, var, blandt mænd og kvinder. Procent

	Mænd			Kvinder		
	Én, man kender	Én, man ikke kender	Begge	Én, man kender	Én, man ikke kender	Begge
Har du været irriteret over, at nogen har kastet op, tisset eller smidt affald, fordi de havde fået for meget at drikke?	7,4	85,5	7,1	8,2	78,9	12,9
Har du følt dig utryg på offentlige steder, inkl. i den kollektive trafik, på grund af et andet menneskes alkoholvaner?	3,2	91,9	4,8	6,7	90,5	2,8
Er du blevet vækket om natten på grund af et andet menneskes alkoholvaner?	58,3	33,3	8,3	58,2	30,0	11,8
Er du blevet verbalt krænket eller ydmyget, f.eks. kaldt øgenavne, på grund af et andet menneskes alkoholvaner?	47,8	34,3	17,9	60,3	32,1	7,7
Har du været indblandet i et voldsomt skænderi på grund af et andet menneskes alkoholvaner?	60,8	25,5	13,7	93,4	2,6	4,0
Har du været passager i et køretøj, hvor chaufføren havde drukket for meget?	92,3	7,7	0,0	88,9	11,1	0,0

4. Holdninger

Holdninger er en central måde, hvorpå mennesket udtrykker sine værdier over for andre på forskellige områder i livet. Når man ser på folks holdninger til alkohol, vil disse alt andet lige dannes i samspil med både personlige faktorer, det omgivende samfunds alkoholkultur samt den gældende lovgivning på området. Fordi der typisk er en tydelig sammenhæng mellem holdninger og adfærd, er en forståelse af bevæggrundene for folks holdninger til alkoholpolitik interessant (Ajzen & Fishbein 2005). Inden for blandt andet socialpsykologien findes der flere forskellige teorier, som søger at forstå og forklare, hvilke faktorer der påvirker dannelsen af holdninger (se for eksempel Festinger 1957, Katz 1960, Eagly & Chaiken 1998).

I Tabel 4.1 er angivet forskellige holdninger til alkoholpolitik, hvortil det for svarpersonerne var muligt at svare, at de enten var meget enige, delvist enige, delvist uenige eller meget uenige. Det fremgår eksempelvis, at 67,0 % er (meget eller delvist) uenige i, at antallet af steder, som lovligt sælger alkohol, bør holdes nede for at begrænse omfanget af de skadelige virkninger af alkohol. I tråd hermed er 63,9 % (meget eller delvist) uenige i, at prisen på alkohol bør sættes op for at begrænse de skadelige virkninger af alkohol, mens 69,9 % er (meget eller delvist) uenige i, at der bør være en begrænsning på, hvor sent om aftenen man kan købe alkohol. Til gengæld mener 91,4 % (meget eller delvist enige), at politiet skal have lov til at teste bilisters alkoholpromille, selvom der ikke er nogen tegn på spirituskørsel, mens 90,1 % (meget eller delvist enige) mener, at formidling af viden og information om alkohol bør være den vigtigste strategi for at nedbringe omfanget af de skadelige virkninger af alkohol. Desuden er 71,7 % (meget eller delvist) enige i, at der bør være advarsler om de skadelige virkninger af alkohol på drikkevarer, der indeholder alkohol.

Tabel 4.1. Holdninger til alkoholpolitik. Procent

	Meget enig	Delvist enig	Delvist uenig	Meget uenig	I alt
Alkohol er en handelsvare som så meget andet og behøver ingen særlige restriktioner	17,8	32,2	25,5	24,5	100,0
Voksne mennesker er ansvarsbevidste nok til at tage vare på sig selv, så de ikke tager skade af deres eget alkoholforbrug	20,7	42,3	26,2	10,8	100,0
De offentlige myndigheder har ansvaret for at beskytte folk mod ikke at tage skade af deres eget alkoholforbrug	5,6	32,4	36,0	26,0	100,0
Antallet af steder, som lovligt sælger alkohol, bør holdes nede for at begrænse omfanget af de skadelige virkninger af alkohol	8,7	24,3	34,9	32,1	100,0
Prisen på alkohol bør sættes op for at begrænse de skadelige virkninger af alkohol	11,4	24,8	32,2	31,7	100,0
Formidling af viden og information om alkohol bør være den vigtigste strategi for at nedbringe omfanget af de skadelige virkninger af alkohol	55,5	34,6	6,7	3,3	100,0
Det bør være forbudt at reklamere for alkohol	27,7	25,8	26,9	19,6	100,0
Politiet skal have lov til at teste bilisters alkoholpromille, selvom der ikke er nogen tegn på spirituskørsel	73,0	18,4	5,1	3,5	100,0
Der bør være advarsler om de skadelige virkninger af alkohol på drikkevarer, der indeholder alkohol	38,7	33,0	16,7	11,6	100,0
Der bør være en begrænsning på, hvor sent om aftenen man kan købe alkohol	10,9	19,2	27,7	42,2	100,0
Ingen andre end forældrene bør bestemme, hvor gammel deres barn skal være, før det må drikke	19,7	23,6	25,6	31,0	100,0

Tabel 4.2 viser andelen blandt mænd i forskellige aldersgrupper, som enten er meget eller delvist enig i de nævnte holdninger til alkoholpolitik. De holdninger til alkoholpolitik, den største andel blandt mænd erklærer sig enig i (delvist eller meget), er, at politiet skal have lov til at teste bilisters alkoholpromille (89,4 %), at formidling og information om de skadelige virkninger af alkohol er vigtigst i arbejdet med at reducere de skadelige virkninger af alkohol (89,3 %), og at voksne mennesker er ansvarsbevidste nok til at tage vare på sig selv for at undgå at blive skadet af eget alkoholforbrug (66,8 %).

For flere af de skitserede holdninger ses en tydelig aldersgradient. Eksempelvis falder andelen, der er (meget eller delvist) enig i, at de offentlige myndigheder har ansvaret for at beskytte folk mod ikke at tage skade af deres

eget alkoholforbrug, med stigende alder (fra 42,1 % i den yngste aldersgruppe til 33,6 % i den ældste aldersgruppe). Omvendt stiger andelen, der er (meget eller delvist) enig i, at det bør være forbudt at reklamere for alkohol, med stigende alder (fra 36,1 % i den yngste aldersgruppe til 52,0 % i den ældste aldersgruppe). Ligeså stiger andelen, som er (meget eller delvist) enig i, at der bør være en begrænsning på, hvor sent om aftenen man kan købe alkohol, med stigende alder (fra 18,6 % i den yngste aldersgruppe til 34,3 % i den ældste aldersgruppe). Også andelen, der er (meget eller delvist) enig, stiger med stigende alder, når det kommer til holdningen om, hvorvidt ingen andre end forældrene bør bestemme, hvor gammelt deres barn skal være, før det må drikke (fra 39,7 % i den yngste aldersgruppe til 51,2 % i den ældste aldersgruppe).

Tabel 4.2. Andel, der er meget eller delvist enig i forskellige holdninger til alkoholpolitik, blandt mænd i forskellige aldersgrupper. Procent

Mænd	18-34 år	35-49 år	50-64 år	Alle mænd
Alkohol er en handelsvare som så meget andet og behøver ingen særlige restriktioner	54,9	49,5	64,1	57,2
Voksne mennesker er ansvarsbevidste nok til at tage vare på sig selv, så de ikke tager skade af deres eget alkoholforbrug	73,3	63,9	64,4	66,8
De offentlige myndigheder har ansvaret for at beskytte folk mod ikke at tage skade af deres eget alkoholforbrug	42,1	36,5	33,6	36,8
Antallet af steder, som lovligt sælger alkohol, bør holdes nede for at begrænse omfanget af de skadelige virkninger af alkohol	27,3	33,2	28,9	29,7
Prisen på alkohol bør sættes op for at begrænse de skadelige virkninger af alkohol	28,9	31,7	32,2	31,1
Formidling af viden og information om alkohol bør være den vigtigste strategi for at nedbringe omfanget af de skadelige virkninger af alkohol	89,7	90,9	87,9	89,3
Det bør være forbudt at reklamere for alkohol	36,1	45,9	52,0	45,8
Politiet skal have lov til at teste bilisters alkoholpromille, selvom der ikke er nogen tegn på spirituskørsel	85,1	90,4	91,6	89,4
Der bør være advarsler om de skadelige virkninger af alkohol på drikkevarer, der indeholder alkohol	59,8	62,0	68,7	64,2
Der bør være en begrænsning på, hvor sent om aftenen man kan købe alkohol	18,6	27,9	34,3	28,0
Ingen andre end forældrene bør bestemme, hvor gammel deres barn skal være, før det må drikke	39,7	43,3	51,2	45,6
Antal svarpersoner	195	208	298	701

Det fremgår af Tabel 4.3, at de tre holdninger til alkoholpolitik, som den største andel kvinder erklærer sig (meget eller delvist) enig i, er, at politiet skal have lov til at teste bilisters alkoholpromille (93,3 %), at formidling og information om de skadelige virkninger af alkohol er vigtigst i arbejdet med at reducere de skadelige virkninger af alkohol (90,8 %), og at der bør være advarsler om de skadelige virkninger af alkohol på drikkevarer, der indeholder alkohol (78,3 %). Overordnet set er andelen blandt kvinder, der er (meget eller delvist) enig i de forskellige holdninger, mindst blandt de 18-34-årige. Ligesom blandt mænd ses det blandt kvinder, at andelen, der er (delvist eller meget) enig i, at der bør være advarsler om de skadelige virkninger af alkohol på drikkevarer, der

indeholder alkohol, stiger med stigende alder (fra 71,0 % i den yngste aldersgruppe til 84,2 % i den ældste aldersgruppe). Også blandt kvinder stiger andelen, der er (delvist eller meget) enig, med alderen, når det kommer til, om der bør være en begrænsning på, hvor sent om aftenen man kan købe alkohol (fra 19,7 % i den yngste aldersgruppe til 40,3 % i den ældste aldersgruppe). Også i tråd med alderstenden- sen blandt mænd ses det, at andelen blandt kvinder, som er (delvist eller meget) enig i, at ingen andre end forældrene bør bestemme, hvor gammel deres barn skal være, før det må drikke, stiger med stigende alder (fra 35,3 % i den yngste aldersgruppe til 47,7 % i den ældste aldersgruppe).

Tabel 4.3. Andel, der er meget eller delvist enig i forskellige holdninger til alkoholpolitik, blandt kvinder i forskellige aldersgrupper. Procent

Kvinder	18-34 år	35-49 år	50-64 år	Alle kvinder
Alkohol er en handelsvare som så meget andet og behøver ingen særlige restriktioner	42,2	38,8	49,3	43,7
Voksne mennesker er ansvarsbevidste nok til at tage vare på sig selv, så de ikke tager skade af deres eget alkoholforbrug	60,1	54,4	64,1	59,7
De offentlige myndigheder har ansvaret for at beskytte folk mod ikke at tage skade af deres eget alkoholforbrug	38,1	43,4	35,5	39,0
Antallet af steder, som lovligt sælger alkohol, bør holdes nede for at begrænse omfanget af de skadelige virkninger af alkohol	27,1	39,5	38,8	35,9
Prisen på alkohol bør sættes op for at begrænse de skadelige virkninger af alkohol	30,7	46,6	41,8	40,5
Formidling af viden og information om alkohol bør være den vigtigste strategi for at nedbringe omfanget af de skadelige virkninger af alkohol	88,1	92,1	91,4	90,8
Det bør være forbudt at reklamere for alkohol	44,0	66,2	66,4	60,3
Politiet skal have lov til at teste bilisters alkoholpromille, selvom der ikke er nogen tegn på spirituskørsel	90,4	96,1	92,8	93,3
Der bør være advarsler om de skadelige virkninger af alkohol på drikkevarer, der indeholder alkohol	71,0	77,5	84,2	78,3
Der bør være en begrænsning på, hvor sent om aftenen man kan købe alkohol	19,7	32,0	40,3	31,8
Ingen andre end forældrene bør bestemme, hvor gammel deres barn skal være, før det må drikke	35,3	39,1	47,7	41,3
Antal svarpersoner	218	281	304	803

Opdeles besvarelsenerne omkring holdninger til alkoholpolitik på uddannelsesniveau, ses der for flere holdninger tydelige sammenhænge (Tabel 4.4). Eksempelvis falder andelen, der er (meget eller delvist) enig i, at alkohol er en handelsvare som så meget andet og ikke behøver nogen særlige restriktioner, med stigende uddannelsesniveau (fra 61,9 % blandt personer med grundskole til 44,6 % blandt personer med en videregående uddannelse). Andelen, der er (meget eller delvist) enig i, at ingen andre end

forældrene bør bestemme, hvor gammel deres barn skal være, før det må drikke, falder ligeledes med stigende uddannelsesniveau (fra 56,4 % blandt personer med grundskole til 35,7 % blandt personer med en videregående uddannelse). Ydermere stiger andelen, der er (meget eller delvist) enig i, at det bør være forbud at reklamere for alkohol, med stigende uddannelsesniveau (fra 50,6 % blandt personer med grundskole til 58,9 % blandt personer med en videregående uddannelse).

Tabel 4.4. Andel, der er meget eller delvist enig i forskellige holdninger til alkoholpolitik, blandt personer på 25 år eller derover i forskellige uddannelsesgrupper. Køns- og aldersjusteret procent

	Grundskole	Gymnasiale og erhvervsfaglige uddannelser	Videregående uddannelser
Alkohol er en handelsvare som så meget andet og behøver ingen særlige restriktioner	61,9	52,2	44,6
Voksne mennesker er ansvarsbevidste nok til at tage vare på sig selv, så de ikke tager skade af deres eget alkoholforbrug	59,5	63,4	60,5
De offentlige myndigheder har ansvaret for at beskytte folk mod ikke at tage skade af deres eget alkoholforbrug	43,3	32,4	42,4
Antallet af steder, som lovligt sælger alkohol, bør holdes nede for at begrænse omfanget af de skadelige virkninger af alkohol	43,0	32,7	32,1
Prisen på alkohol bør sættes op for at begrænse de skadelige virkninger af alkohol	34,2	33,3	40,7
Formidling af viden og information om alkohol bør være den vigtigste strategi for at nedbringe omfanget af de skadelige virkninger af alkohol	85,0	90,2	92,4
Det bør være forbudt at reklamere for alkohol	50,6	53,5	58,9
Politiet skal have lov til at teste bilisters alkoholpromille, selvom der ikke er nogen tegn på spirituskørsel	94,1	93,1	91,9
Der bør være advarsler om de skadelige virkninger af alkohol på drikkevarer, der indeholder alkohol	79,2	69,9	70,4
Der bør være en begrænsning på, hvor sent om aftenen man kan købe alkohol	32,5	31,7	29,5
Ingen andre end forældrene bør bestemme, hvor gammel deres barn skal være, før det må drikke	56,4	49,1	35,7
Antal svarpersoner	148	475	675

I Tabel 4.5 er svarpersonernes holdninger til alkoholpolitik opdelt efter, om de i løbet af en typisk uge inden for de seneste 12 måneder har overskredet Sundhedsstyrelsens lav- eller højrisikogrænse for alkoholindtag. Det ses, at der for de fleste holdninger er systematiske forskelle i holdningerne til alkohol, alt efter om man har overskredet en risikogrænse eller ej. Mind-

ste forskel i andelen, der er (meget eller delvist) enig, blandt dem, der overskrider en risikogrænse, og dem, der ikke gør, ses i forhold til holdningen om, at ingen andre end forældrene bør bestemme, hvor gammel deres barn skal være, før det må drikke. Her siger omkring 43 % blandt alle, at de er (meget eller delvist) enige.

Tabel 4.5. Andel, der er meget eller delvist enig i forskellige holdninger til alkoholpolitik, opdelt efter overskridelse af Sundhedsstyrelsens lav- og højrisikogrænse i løbet af en typisk uge inden for de seneste 12 måneder. Køns- og aldersjusteret procent

	Overskrider lavrisikogrænsen		Overskrider højrisikogrænsen	
	Ja	Nej	Ja	Nej
Alkohol er en handelsvare som så meget andet og behøver ingen særlige restriktioner	56,7	47,7	56,3	48,9
Voksne mennesker er ansvarsbevidste nok til at tage vare på sig selv, så de ikke tager skade af deres eget alkoholforbrug	70,5	61,5	71,8	62,6
De offentlige myndigheder har ansvaret for at beskytte folk mod ikke at tage skade af deres eget alkoholforbrug	31,2	39,9	29,2	38,9
Antallet af steder, som lovligt sælger alkohol, bør holdes nede for at begrænse omfanget af de skadelige virkninger af alkohol	25,3	33,8	20,1	33,2
Prisen på alkohol bør sættes op for at begrænse de skadelige virkninger af alkohol	26,7	37,3	27,2	36,1
Formidling af viden og information om alkohol bør være den vigtigste strategi for at nedbringe omfanget af de skadelige virkninger af alkohol	87,6	90,8	86,5	90,4
Det bør være forbudt at reklamere for alkohol	48,4	52,6	45,7	52,2
Politiet skal have lov til at teste bilisters alkoholpromille, selvom der ikke er nogen tegn på spirituskørsel	90,5	91,0	93,0	90,6
Der bør være advarsler om de skadelige virkninger af alkohol på drikkevarer, der indeholder alkohol	66,7	71,3	71,3	70,1
Der bør være en begrænsning på, hvor sent om aftenen man kan købe alkohol	24,2	29,6	26,3	29,1
Ingen andre end forældrene bør bestemme, hvor gammel deres barn skal være, før det må drikke	42,7	42,5	43,5	42,5
Antal svarpersoner	294	1.210	132	1.372

Tabel 4.6 viser andelen, der er (meget eller delvist) enig i forskellige holdninger til alkoholpolitik, opdelt efter om man som barn eller teenager boede sammen med nogen, der drak for meget. For de fleste holdninger ses ingen væsentlige forskelle i andelen. Undtagelser herfra ses for andelen, der er (meget eller delvist) enig i, at voksne mennesker er ansvarsbevidste nok til at tage vare på sig selv, så de ikke tager skade af deres eget alkoholforbrug. Andelen er mindre blandt personer, der boede sammen med nogen, der drak for meget (55,4 %), end blandt personer, der ikke boede sammen med nogen, der drak for meget (65,4 %).

Ligeledes er en lidt større andel blandt personer, der voksede op med nogen, der drak for meget, (meget eller delvist) enig i, at der bør være advarsler om de skadelige virkninger af alkohol på drikkevarer, der indeholder alkohol (74,3 % mod 69,2 %). Modsat ser det ud for andelen, der er (meget eller delvist) enig i, at der bør være en begrænsning på, hvor sent om aftenen man kan købe alkohol. Her er en større andel, der som ikke som barn eller teenager ikke boede sammen med nogen, der drak for meget, (meget eller delvist) enig (29,6 %), sammenlignet med personer, der gjorde (23,9 %).

Tabel 4.6. Andel, der er meget eller delvist enig i forskellige holdninger til alkoholpolitik, opdelt efter om man som barn eller teenager boede sammen med nogen, der drak for meget. Køns- og aldersjusteret procent

	Boede sammen med nogen, som drak for meget	
	Ja	Nej
Alkohol er en handelsvare som så meget andet og behøver ingen særlige restriktioner	49,2	49,6
Voksne mennesker er ansvarsbevidste nok til at tage vare på sig selv, så de ikke tager skade af deres eget alkoholforbrug	55,4	65,4
De offentlige myndigheder har ansvaret for at beskytte folk mod ikke at tage skade af deres eget alkoholforbrug	36,3	38,9
Antallet af steder, som lovligt sælger alkohol, bør holdes nede for at begrænse omfanget af de skadelige virkninger af alkohol	29,7	33,2
Prisen på alkohol bør sættes op for at begrænse de skadelige virkninger af alkohol	36,5	35,0
Formidling af viden og information om alkohol bør være den vigtigste strategi for at nedbringe omfanget af de skadelige virkninger af alkohol	93,1	89,3
Det bør være forbudt at reklamere for alkohol	51,9	51,5
Politiet skal have lov til at teste bilisters alkoholpromille, selvom der ikke er nogen tegn på spirituskørsel	89,2	91,5
Der bør være advarsler om de skadelige virkninger af alkohol på drikkevarer, der indeholder alkohol	74,3	69,2
Der bør være en begrænsning på, hvor sent om aftenen man kan købe alkohol	23,9	29,6
Ingen andre end forældrene bør bestemme, hvor gammel deres barn skal være, før det må drikke	38,0	43,5
Antal svarpersoner	289	1.212

5. Kommentarer til resultater

I dette afsnit sammenholdes et udvalg de fundne resultater med fund fra andre danske undersøgelser, og det diskuteres, hvilken betydning den valgte metode har haft for resultaterne.

Metode

Det er velkendt, at der forekommer selektionsbias i alkoholundersøgelser, således at der i disse undersøgelser ses en betydelig underrepræsentation af personer, som drikker meget og/eller har alkoholrelaterede problemer i forskellig grad (Hansen et al. 2011). Dette forhold, kombineret med en relativt lille stikprøve, betyder, at rapportens resultater skal fortolkes med en vis forsigtighed. Desuden er det vigtigt at være opmærksom på, at undersøgelsen er en tværsnitsundersøgelse, der kun kan påvise sammenhænge, men ikke fastslå årsagsrelationer.

Vaner

Resultater fra vores undersøgelse viser, at henholdsvis 13,8 % blandt mænd og 6,7 % blandt kvinder dagligt eller næsten dagligt har drukket alkohol inden for de seneste 12 måneder. Til sammenligning finder Bloomfield et al. (2013) i en nationalt repræsentativ undersøgelse fra 2011 blandt 5.100 borgere i Danmark i alderen 15-79 år, at henholdsvis 11,8 % og 6,8 % blandt mænd og kvinder drikker alkohol stort set hver dag. På trods af let divergerede svarkategorier ligger vores resultater således på niveau med disse fund.

Vi finder, at henholdsvis 19,3 % og 19,2 % blandt mænd og kvinder har overskredet Sundhedsstyrelsens lavrisikogrænse for alkoholindtag i løbet af en typisk uge inden for de

seneste 12 måneder, mens henholdsvis 10,1 % og 7,4 % blandt mænd og kvinder har overskredet højrisikogrænsen. Til sammenligning angav 20,3 % af mændene og 20,8 % af kvinderne i Den Nationale Sundhedsprofil 2013, en nationalt repræsentativ undersøgelse blandt 160.000 borgere i Danmark på 16 år eller derover, et alkoholforbrug, som overskrider lavrisikogrænsen i en typisk uge, mens henholdsvis 10,3 % og 6,8 % overskred højrisikogrænsen (Sundhedsstyrelsen & Statens Institut for Folkesundhed 2014). Selvom svarpersonerne i vores undersøgelse omfattede personer i alderen 18-64 år, og personer fra og med 16 år deltog i Den Nationale Sundhedsprofil 2013, findes således alligevel relativt ens forekomster.

Ses der på andelen, der binge-drikker jævnligt (månedligt eller hyppigere), finder vi en noget mindre andel blandt mænd end i Den Nationale Sundhedsprofil 2013 (31,2 % mod 38,8 %), mens andelen blandt kvinder er på nogenlunde samme niveau (22,5 % mod 20,6 %). At der ikke ses samme kønstendenser kan sandsynligvis forklares med, at der i vores undersøgelse blev spurgt til indtag af 4 genstande eller flere ved samme lejlighed blandt kvinder og til 5 eller flere genstande blandt mænd. I Den Nationale Sundhedsprofil 2013 blev spurgt til 5 genstande eller flere blandt begge køn. Selvom der generelt ses samme mønster i de to undersøgelser, med de største andele blandt de yngste aldersgrupper, er der i de to undersøgelser især stor forskel blandt mænd i de yngste aldersgrupper, hvor vi i vores undersøgelse finder en noget lavere andel, der binge-drikker jævnligt, sammenlignet med i Den Nationale Sundhedsprofil 2013. En mulig forklaring er, at vores dataindsamlingsmetode omfattede en kombination af webspørgeskema og telefoninterviews, mens der i Den Nationale Sundhedsprofil 2013 blev anvendt webspørgeskema og papirspørgeskema. Der er blevet påvist en lavere forekomst af binge-drinking ved brug af telefoninterviews sammenlignet med personinterviews og selvadministrerede spørgeskemaer (Aquilino 1994, Miller et al. 2004). Forskelle i dataindsamlingsmetoden kan således muligvis forklare de forskellige fund i denne undersø-

gelse og i Den Nationale Sundhedsprofil 2013. Desuden er det muligt, at forskelle i undersøgelses kontekst (henholdsvis en undersøgelse om alkoholvaner og en generel undersøgelse om befolkningens trivsel, sundhed og sygelighed) kan påvirke, hvordan svarpersonen opfatter og besvarer spørgsmål.

Bloomfield et al. (2013) finder derimod en større andel blandt både mænd (43,8 %) og kvinder (25,0 %), der binge-drikker jævnligt, sammenlignet med vores resultater. Igen divergerer andelen blandt kvinder ikke meget fra vores fund, mens andelen blandt mænd er noget mindre i vores undersøgelse (31,2 %). Det er muligt, at inklusionen af 15-17-årige i den nævnte undersøgelse vil påvirke resultaterne noget og således også sammenligneligheden med vores resultater, da det eksempelvis er blevet vist, at størstedelen blandt unge på gymnasier (79 %) og erhvervsuddannelser (59 %) i Danmark har drukket 5 genstande eller mere ved samme lejlighed inden for den seneste måned (Bendtsen et al. 2015).

Vores resultater viser, at blandt kvinder, der ikke overskrider højriskgrænsen i løbet af en typisk uge, har en større andel (80,2 %) et virkelig godt eller godt selv vurderet helbred, sammenlignet med kvinder, der overskrider denne genstandsgrænse (72,5 %). Blandt mænd ses ingen forskel.

Vi finder, at 27,1 % blandt mænd og 17,5 % blandt kvinder udviser tegn på et problematisk alkoholforbrug. I alle aldersgrupper er andelen størst blandt mænd, og blandt begge køn ses den største andel blandt de 18-34-årige. I Den Nationale Sundhedsprofil 2013 blev et andet screeningsværktøj for et problematisk alkoholforbrug anvendt (CAGE-C). I RAPS4, som blev benyttet i vores undersøgelse, bliver man ved ét bekræftende svar kategoriseret som havende et alkoholproblem, mens der anvendes en anden kategorisering ved brug af CAGE-C (Zierau et al. 2005). Et lavere skæringspunkt i RAPS4, kombineret med inklusionen af forskellige spørgsmål i de to screeningsværktøjer, kan højst sandsynligt forklare, at vi finder en noget

større andel af personer med et problematisk alkoholforbrug sammenlignet med Den Nationale Sundhedsprofil 2013. Således bliver man ved et enkelt bekræftende svar i RAPS4 kategoriseret som havende tegn på et problematisk alkoholforbrug, også selvom denne kategorisering eksempelvis kun udspringer af en enkelt episode inden for de seneste 12 måneder. Dette betyder, at resultaterne fra RAPS4 formentlig bør fortolkes med forsigtighed.

I alt 7,0 % af de 18-64-årige i Danmark har ikke drukket alkohol inden for de seneste 12 måneder, heraf en lidt større andel blandt kvinder (7,9 %) end blandt mænd (6,1 %). I Den Nationale Sundhedsprofil 2013, som er udført blandt personer på 16 år eller derover, findes en andel på 11,6 % (Sundhedsstyrelsen & Statens Institut for Folkesundhed 2014). Også her har en større andel blandt kvinder (14,9 %) end blandt mænd (8,1 %) ikke drukket alkohol inden for de seneste 12 måneder. I undersøgelsen af Bloomfield et al. (2013) blandt personer i alderen 15-79 år svarer 4,2 %, at de ikke har drukket alkohol i de seneste 12 måneder. Forklaringen på de forskellige fund kan formentlig til en vis grad findes i populationernes divergerende alderssammensætning.

De tre hyppigste begrundelser for ikke at drikke alkohol er i vores undersøgelse henholdsvis, at det er usundt at drikke, at det ikke interesserer én at drikke, og at man har set dårlige eksempler på, hvad alkohol kan gøre. I undersøgelsen af Bloomfield et al. (2013) angives andre tre primære grunde til ikke at have drukket alkohol inden for de seneste 12 måneder, nemlig ikke at have lyst, ikke at kunne lide smagen, og at det ikke passer til ens livsstil. De grunde, svarpersonerne har haft mulighed for at angive som grunden til, at de ikke har drukket alkohol, varierer en smule mellem de to undersøgelser, hvilket til dels kan forklare de forskellige fund. Desuden omfatter svarpersonerne i undersøgelsen af Bloomfield et al. (2013) både personer, som slet ikke havde drukket alkohol inden for de seneste 12 måneder, samt personer med et meget lille forbrug. Personer, som hører til sidstnævnte gruppe, er således ikke nærmere

specificeret, men må således omfatte flere og muligvis også andre svarpersoner end dem, besvarelserne er baseret på i vores undersøgelse, nemlig personer, der slet ikke har drukket alkohol inden for de seneste 12 måneder.

Skader på andre

Vi finder, at knap én ud af fem personer i alderen 18-64 år (19,3 %) som barn eller teenager boede sammen med nogen, der drak for meget. Det svarer til godt 660.000 personer i Danmark i den nævnte aldersgruppe. Heraf ses en noget større andel blandt kvinder (22,2 %) end blandt mænd (15,9 %).

Kristiansen et al. (2008) finder til sammenligning, at blandt personer på 19 år eller derover er 12,2 % vokset op med alkoholproblemer i familien, svarende til 510.000 personer. Nærmere betegnet har disse personer angivet, at enten deres far, mor, fars nye samlever eller mors nye samlever havde problemer på grund af alkohol under svarpersonens opvækst. En mulig forklaring på, at vi finder en noget større andel, er, at vores spørgsmålsformulering er noget blødere formuleret med brugen af udtrykket 'drak for meget', mens der i den nævnte undersøgelse blev spurgt konkret til 'problemer på grund af alkohol'.

Yderligere en landsdækkende, dansk undersøgelse blandt 75.000 unge på gymnasier og erhvervsskoler viser, at henholdsvis 8,0 % og 5,9 % blandt unge kvinder og mænd på de nævnte uddannelser aktuelt bor sammen med en far, mor eller stedforælder med alkoholproblemer (Pisinger et al. 2016). Der ses kun en mindre kønsforskel i denne andel. En åbenlys forskel mellem denne undersøgelse og vores undersøgelse er imidlertid, at undersøgelsen af Pisinger et al. (2016) ikke er nationalt repræsentativ, men udført blandt unge på gymnasier og erhvervsuddannelser og derfor ikke vil afspejle forekomsten blandt personer, som falder uden for en sådan uddannelse. I vores undersøgelse spørges der endvidere til påvirkninger, som er sket i svarpersonens barndom eller ungdom, og besvarelserne beror således på svarpersonernes hukommelse og påvirkes des-

uden af den benyttede referenceperiode (hele barn- og ungdommen). Vores resultater, sammenholdt med fundene fra undersøgelsen af Pisinger et al. (2016), kunne derfor tyde på, at erkendelsen af en eventuel tilstedeværelse af alkoholproblemer i ens opvækst udvikles med alderen. I denne udvikling fremkommer desuden en tydelig kønspolarisering, hvor kvinder tilsyneladende retrospektivt muligvis opnår en sådan erkendelse i højere grad end mænd.

Vores resultater viser, at omkring halvdelen (51,3 %) af personer i Danmark i alderen 18-64 år kender nogen, som har haft et alkoholproblem, eller som har drukket for meget af og til, inden for de seneste 12 måneder. Andelen er lidt større blandt kvinder (54,8 %) end blandt mænd (47,2 %). I undersøgelsen af Bloomfield et al. (2013) stilles svarpersonerne, som var 15 år eller derover, et tilsvarende spørgsmål, der lyder, om man kender nogen, som i de seneste 12 måneder har haft et ret stort alkoholforbrug, eller som drikker for meget. De finder en lidt mindre andel (42,4 %) og ingen nævneværdig forskel mellem andelen blandt mænd (43,7 %) og blandt kvinder (41,1 %). I undersøgelsen ses det endvidere, at andelen stiger indtil alder 64 år, hvorefter den falder markant. Da der i vores undersøgelse kun var inkluderet personer indtil alder 64 år, kan den forskellige alderssammensætning i den nævnte undersøgelse og i vores undersøgelse således sandsynligvis forklare de forskellige fund. I forlængelse heraf finder både vi og Bloomfield et al. (2013), at andelen, der kender nogen, som inden for de seneste 12 måneder har drukket for meget, er størst blandt de højest uddannede og mindst blandt de lavest uddannede.

Vi finder, at 9,7 % inden for de seneste 12 måneder er blevet verbalt krænkede eller ydmyget, for eksempel kaldt øgenavne, på grund af et andet menneskes alkoholvaner. Derimod svarer 21,0 % i undersøgelsen af Bloomfield et al. (2013), at de inden for de seneste 12 måneder er blevet skældt ud eller udsat for andre fornærmelser af berusede personer. Ved at se nærmere på de aldersopdelte resultater fra den nævnte undersøgelse kan det konstateres, at

den markant mindste andel ses blandt personer på 65 år eller derover (6,1 %). Vi finder således samlet set en markant mindre andel på trods af, at vores svarpersoner kun omfatter personer indtil alder 64 år, selvom den markant mindste andel i undersøgelsen af Bloomfield et al. (2013) findes blandt personer på 65 år eller derover. Mens det i vores undersøgelse kun var muligt at svare 'Ja' eller 'Nej', fandtes der i undersøgelsen af Bloomfield et al. (2013) tre svar-kategorier, herunder to svarmuligheder for 'Ja' ('Ja, én eller to gange', 'Ja, mere end to gange'). Således kan forskellige svarkategorier og spørgsmålsformuleringer i de to undersøgelser sandsynligvis i høj grad forklare de forskellige fund. I alt svarer 12,2 % i vores undersøgelse, at de inden for de seneste 12 måneder er blevet vækket om natten på grund af et andet menneskes alkoholvaner, heraf en lidt større andel blandt kvinder (13,8 %) end blandt mænd (10,3 %). Vores fund er således markant anderledes end i undersøgelsen af Bloomfield et al. (2013). Her svarer 26,1 %, at det inden for de seneste 12 måneder er sket, at berusede personer har vækket dem om natten på grund af støj. Ved at se nærmere på de aldersopdelte resultater fra den nævnte undersøgelse kan det konstateres, at den markant mindste andel ses blandt personer på 65 år eller derover (9,8 %). Vi finder således en betydeligt mindre andel på

trods af, at vores svarpersoner kun omfatter personer indtil alder 64 år. I vores undersøgelse var svarmulighederne 'Ja' eller 'Nej'. Derimod fandtes der i undersøgelsen af Bloomfield et al. (2013) tre svarkategorier, herunder to svarmuligheder for 'Ja' ('Ja, én eller to gange', 'Ja, mere end to gange'). Det er derfor højst sandsynligt, at forskellige svarkategorier og spørgsmålsformuleringer i de to undersøgelser kan forklare de forskellige fund.

Holdninger

Blandt personer, der overskrider Sundhedsstyrelsens lavrisikogrænse i løbet af en typisk uge, ses en mindre andel, som mener, at prisen på alkohol bør sættes op for at begrænse de skadelige virkninger af alkohol, end blandt personer, der ikke overskrider denne genstandsgrænse (26,7 % mod 37,3 %). Personer med det laveste indtag af alkohol ønsker således i største udstrækning at hæve priserne på alkohol. Til sammenligning findes det i en nationalt repræsentativ undersøgelse af Kristiansen et al. (2008) blandt 4.000 borgere i Danmark på 16 år eller derover, at godt en ud af fire (26,4 %), der overskrider genstandsgrænserne, ville købe mindre alkohol, hvis priserne steg 25 %. Blandt personer, der ikke overskrider genstandsgrænserne, er andelen 20,5 %.

Referencer

- Ajzen I, Fishbein M. The influence of attitudes on behavior. In: Albarracín D, Johnson BT, Zanna MP (eds.). *The handbook of attitudes*. NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Mahwah, 2005.
- Alkoholstatistik 2015. Nationale data. København: Sundhedsstyrelsen og Statens Serum Institut, 2015.
- Aquilino WS. Interview mode effects in surveys of drug and alcohol use: A field experiment. *Pub Opin Quart* 1994;58:210-240.
- Bendtsen P, Mikkelsen SS, Tolstrup JS. *Ungdomsprofilen 2014*. København: Statens Institut for Folkesundhed, 2015.
- Bloomfield K, Elmeland K, Villumsen S. *Rusmidler i Danmark – forbrug, holdninger og livsstil*. Århus: Center for Rusmid-delforskning, Aarhus Universitet, 2013.
- Cherpitel CJ. A brief screening instrument for problem drinking in the emergency room: the RAPS4. *J Stud Alcohol*. 2000; 61:447-449.
- Christoffersen MN, Nielsen AM, Poulsen HD, Sothhill K. Langtidseffekter af forældres alkoholmisbrug: Et kohortestudie af børn født i Danmark i 1966. *Ugeskr læger* 2004;41:166.
- Danmarks Statistik. Forbrug og salg af alkohol og tobak per indbygger efter type: <http://www.statistikbanken.dk/10083>. Tilgået 9/9-2016.
- Dawson DA. Methodological issues in measuring alcohol use. *Alcohol Res Health*. 2003;27:18-29.
- Eagly AH, Chaiken S. Attitude structure and function. In: Gilbert DT, Fiske ST, Lindzey G (eds.). *The handbook of social psychology*. Vol. 1, 2. Boston: McGraw-Hill, 4th ed., 1998.
- Ekholm O, Strandberg-Larsen K, Christensen K, Grønbaek M. Comparison of assessment methods for self-reported alcohol consumption in health interview surveys. *Eur J Clin Nutr*. 2008;62:286-291.
- Eriksen L, Davidsen M, Jensen HARJ, Ryd JT, Strøbæk L, Dibba E, Sørensen J, Juel K. *Sygdomsbyrden i Danmark: Risikofaktorer*. København: Udarbejdet for Sundhedsstyrelsen af Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet, 2016.
- Festinger A. *Theory of cognitive dissonance*. Stanford, CA: Stanford University Press, 1957.
- Hansen ABG, Hvidtfeldt UA, Grønbaek M, Becker U, Nielsen AS, Tolstrup JS. The number of persons with alcohol problems in the Danish population. *Scand J Publ Health*. 2011;39:128-136.
- Holmes MV, Dale CE, Zuccolo L, Silverwood RJ, Guo Yiran, et al. Association between alcohol and cardiovascular disease: Mendelian randomization analysis based on individual participant data. *BMJ*. 2014;349:g4164.
- Katz D. *The Functional Approach to the Study of Attitudes*. *Public Opinion Quarterly* 1960;24:163-204.
- Kjellberg J, Poulsen CA. *Samfundsøkonomiske omkostninger forbundet med alkoholoverforbrug*. København: KORA - Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning, 2014.
- Kristiansen L, Ekholm O, Grønbaek M, Tolstrup JS. *Alkohol i Danmark – voksnes vaner og holdning til alkoholpolitik*. 2008. København: Udarbejdet for Sundhedsstyrelsen af Center for Alkoholforskning, Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet, 2008.
- Lemmens, P.H. (2001) Relationship of alcohol consumption and alcohol problems at the population level. In Heather, N., Peters, T.J. and Stockwell, T., eds. *International handbook of alcohol dependence and problems*. Chichester: John Wiley and Sons, Ltd.
- Lindgaard H. *Familier med alkoholproblemer og deres børn – en sammenfatning*. Arbejdsnotat februar 2008. Århus: TUBA Danmark, 2008.
- Miller JW, Gfroerer JC, Brewer RD, Naimi TS, Mokdad A, Giles WH. Prevalence of adult binge drinking: a comparison of two national surveys. *Am J Prev Med*. 2004;27:197-204.

- Pisinger VSC, Bloomfield K, Tolstrup JS. Perceived parental alcohol problems, internalizing problems and impaired parental parent-child relationships among 71,988 young people in Denmark. *Addiction* 2016; June. Epub ahead of print.
- Rehm J. Measuring quantity, frequency, and volume of drinking. *Alcohol Clin Exp Res.* 1998;22:4-14.
- Rehm J, Baliunas D, Borges GL, Graham K, Irving H, Kehoe T, et al. The relation between different dimensions of alcohol consumption and burden of disease: an overview. *Addiction.* 2010;105:817-43.
- Roerecke M, Rehm J. Alcohol consumption, drinking patterns, and ischemic heart disease: a narrative review of meta-analyses and a systematic review and meta-analysis of the impact of heavy drinking occasions on risk for moderate drinkers. *BMC Med.* 2014;12:82.
- Ronksley PE, Brien SE, Turner BJ, Mukamal KJ, Ghali WA. Association of alcohol consumption with selected cardiovascular outcomes: A systematic review and meta-analysis. *BMJ.* 2011;342:d671.
- Scoccianti C, Cecchini M, Anderson AS, Berrino F, Boutron-Ruault M-C, Espina C, et al. European Code against Cancer 4th Edition: Alcohol drinking and cancer. *Cancer Epidemiol.* 2015;39:67-74.
- Skatteministeriet. Status over grænsehandel 2016. Rapport juni 2016. København: Skatteministeriet, 2016.
- Stockwell T, Zhao J, Panwar S, Roemer A, Naimi T, Chikritzhs T. Do moderate drinkers have reduced mortality risk? A systematic review and metaanalysis of alcohol consumption and all-cause mortality. *J Stud Alcohol Drugs.* 2016;77:185-198.
- Sundhedsstyrelsen, Statens Institut for Folkesundhed. Danskernes sundhed – Tal fra Den Nationale Sundhedsprofil: <http://danskernessundhed.dk/>. Tilgået 1/9-2016.
- Sundhedsstyrelsen. Anbefalinger om alkohol: <https://sundhedsstyrelsen.dk/da/sundhed-og-livsstil/alkohol/anbefalinger>. Tilgået 1/9-2016.
- Sundhedsstyrelsen. Alkohol og helbred. København: Sundhedsstyrelsen, 2008.
- World Cancer Research Fund and American Institute for Cancer Research. Food, nutrition, physical activity: a global perspective. Washington DC: AICR, 2007.
- World Health Organization 2014. Global status report on alcohol and health. Geneva: World Health Organization, 2014.
- Zierau F, Hardt F, Henriksen JH, Holm SS, Jørring S, Melsen F, et al. Validation of a selv-administered modified CAGE test (CAGE-C) in a somatic hospital ward: Comparison with biochemical markers. *Scand J Clin Lab Invest.* 2005;65:615-622.